

บทที่ 2

การแก้ไขปัญหาหนี้ภาคธนาคารที่มีต่อความสามารถในการให้สินเชื่อ

2.1 หลักการทั่วไป

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทและความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ กิจกรรมธนาคารพาณิชย์ไม่ใช่องค์การกุศลแต่เป็นธุรกิจประเภทหนึ่งซึ่งมุ่งแสวงหากำไรสูงสุดเหมือนธุรกิจอื่นๆ แม้ว่าธุรกิจธนาคารพาณิชย์จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของสังคมและจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายการธนาคารพาณิชย์อย่างเคร่งครัดก็ตาม แต่กำไรก็ยังเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญของการลงทุนในกิจการธนาคารพาณิชย์ หากปราศจากเสียซึ่งผลตอบแทนต่อเงินทุนที่ยุติธรรมแล้วก็จะไม่มีใครยินดีในการลงทุน ดังนั้น เป้าหมายในการบริหารเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ตามหลักการบริหารการเงิน จึงเป็นการดำเนินงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการแสวงหาผลกำไรสูงสุด โดยให้มีทั้งสภาพคล่อง และความสามารถในการหากำไร

การบริหารเงินทุนของธนาคารพาณิชย์เป็นการบริหารการถือครองสินทรัพย์ และหนี้สินของธนาคารให้เหมาะสม การถือครองสินทรัพย์เป็นการจัดสรรหรือการใช้เงินทุน ส่วนการก่อหนี้สินเป็นการจัดหาเงินทุน ดังนั้น การบริหารเงินทุนของธนาคารพาณิชย์จึงเกี่ยวข้องกับการบริหารแหล่งที่มาของเงินทุน (Sourced of Funds) ซึ่งได้แก่ เงินลงทุนของผู้ถือหุ้น เงินรับฝากจากประชาชนและเงินที่ธนาคารพาณิชย์กู้ยืมมา และการบริหารแหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน (Used of Funds) เพื่อให้ประโยชน์กลับมาในรูปรายได้ซึ่งได้แก่ เงินสดและเงินฝากธนาคารอื่น เงินให้สินเชื่อแก่ลูกค้าของธนาคาร เงินลงทุนในหลักทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์

ความสามารถในการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารธนาคารพาณิชย์ ในการบริหารเงินทุน 2 ประการคือ

1. การบริหารสินทรัพย์ โดยธนาคารพาณิชย์มุ่งหวังที่จะบริหารสินทรัพย์หรือการใช้เงินทุน ได้แก่ โครงสร้างสินทรัพย์ต่างๆ เช่น เงินให้สินเชื่อ เงินสด เงินฝากธนาคารอื่น เงินลงทุนในหลักทรัพย์ต่างๆ ให้มีทั้งสภาพคล่องและมีกำไรในระดับที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความเสี่ยง
2. การบริหารหนี้สินและทุน เป็นการบริหารแหล่งที่มาของเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ที่สำคัญมาก เพราะธนาคารจะดำเนินงานขยายสินเชื่อหรือดำเนินงานอื่นๆ โดยไม่มีเงินทุนเลยไม่ได้ ดังนั้น ธนาคารจะต้องจัดหาเงินทุนจากแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำ เพื่อธนาคารจะได้มีกำไรในระดับที่กำหนดไว้ แหล่งเงินทุนภายนอกธนาคาร ได้แก่ เงินรับฝากจากประชาชน การกู้ยืม

เงินจากสถาบันการเงินต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ และการเพิ่มทุนโดยการออกหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิ ส่วนแหล่งเงินทุนภายในธนาคารได้แก่กำไรสุทธิหรือกำไรสะสม

2.2 บทบาทของธนาคารพาณิชย์ในระบบเศรษฐกิจ

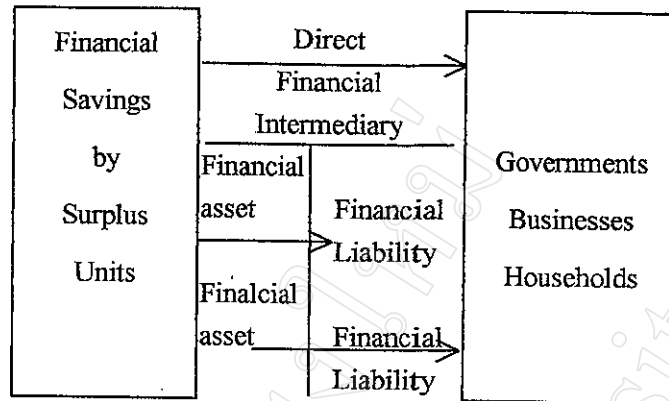
ในระบบเศรษฐกิจโดยทั่วไป สถาบันการเงินเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายเงินทุนจากผู้ที่มีเงินเหลือหรือผู้ออมและนำไปจัดสรรให้กับผู้ที่ต้องการใช้เงินทุนหรือผู้กู้ยืมเพื่อใช้สำหรับการประกอบธุรกิจหรือใช้เพื่อการบริโภค ทำให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทุนอันนำไปสู่การเติบโตของระบบเศรษฐกิจ

ระบบสถาบันการเงินในประเทศไทยประกอบด้วยสถาบันการเงินหลายประเภทที่สำคัญก็คือ ธนาคารพาณิชย์ซึ่งมีบทบาทสำคัญที่สุดในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยให้สินเชื่อแก่ระบบเศรษฐกิจในสัดส่วนถึงร้อยละ 67 เมื่อธนาคารพาณิชย์ประสบปัญหาการดำเนินงานก็อาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในวงกว้าง

ในระบบการเงิน เป็นระบบที่เอื้ออำนวยความสะดวกและมีกลไก ในการที่จะโอนเงินจากผู้ออมหรือหน่วยเศรษฐกิจที่มีเงินเหลือใช้เรียกว่า หน่วยเกินดุล ไปให้แก่ผู้ลงทุนหรือหน่วยเศรษฐกิจที่จำเป็นต้องใช้จ่ายเกินรายได้เรียกว่า หน่วยขาดดุล โดยมีสถาบันการเงินทำหน้าที่เป็นตัวกลางทางการเงิน ในการโอนเงินและใช้เครื่องมือทางการเงินเป็นเครื่องมือในการโอน ดังนั้นระบบการเงินจึงเกี่ยวข้องกับหน่วยเกินดุลและหน่วยขาดดุล โดยหน่วยเกินดุลอยู่ในฐานะให้หน่วยขาดดุลกู้ยืมเงินหากได้รับผลตอบแทนคุ้มกับความเสี่ยง

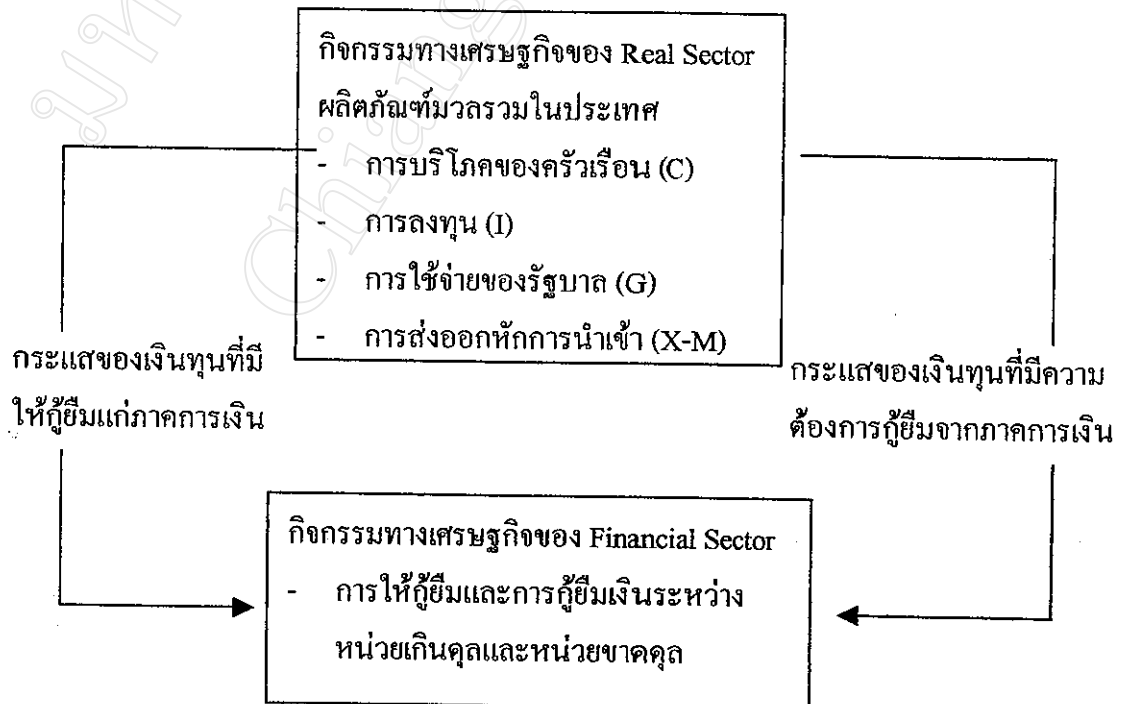
กลไกการ โอนเงินทุนจากหน่วยเกินดุลไปให้หน่วยขาดดุลมีอยู่ 2 วิธีการ คือ การให้กู้ยืมโดยตรง และการให้กู้ยืมโดยทางอ้อม การให้กู้ยืมเงินทางอ้อมมีความจำเป็นที่จะต้องเป็นตัวกลางทางการเงินระหว่างหน่วยเกินดุลกับหน่วยขาดดุล ตัวกลางนี้จะทำหน้าที่รับความเสี่ยงแทนหน่วยเกินดุล จนไม่มีความจำเป็นที่ทั้งสองฝ่ายจะต้องรู้จักและพบปะกันเลย

การให้กู้ยืมเงินระหว่างหน่วยเกินดุลและหน่วยขาดดุลโดยตรงหรือผ่านตัวกลางทางการเงินสามารถอธิบายได้ดังรูป

จากการที่เงินทุนเหลือใช้หรือเงินออมของหน่วยเกินดุลสามารถที่จะโอนไปให้แก่หน่วยขาดดุลเพื่อนำไปใช้ในการลงทุน โดยผ่านตัวกลางทางการเงิน ซึ่งเป็นวิธีการให้กู้ยืมโดยทางอ้อมนั้น เมื่อมีการให้กู้ยืมเงินเกิดขึ้น ผู้ให้กู้จะต้องได้ผลตอบแทนจากการให้กู้เงินในขณะที่ผู้กู้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการกู้เงินเรียกว่า อัตราดอกเบี้ย จากการที่ภาคเศรษฐกิจแท้จริง (Real Sector) และภาคการเงิน (Financial Sector) มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างสูง โดยอัตราดอกเบี้ยถูกกำหนดขึ้นจากภาคการเงิน แต่ภาคเศรษฐกิจแท้จริงก็จะมีอิทธิพลต่ออัตราดอกเบี้ยด้วยเนื่องจากการตัดสินใจในการออมและการลงทุนของครัวเรือน หน่วยธุรกิจและรัฐบาลจะมีผลกระทบต่อกระแสการหมุนเวียนเงินทุนในภาคการเงิน ตามรูป

ความสัมพันธ์ระหว่าง Real Sector และ Financial Sector

2.3 แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในปี 2539

แหล่งที่มาของเงินทุน

1) เงินฝาก ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2539 ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ 15 ธนาคารมียอดเงินฝากรวมทั้งสิ้น 3,857,089 ล้านบาท โดยใน ส่วนแบ่งเงินฝากของกลุ่มธนาคาร 8 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ กสิกรไทย ไทยพาณิชย์ ทหารไทย กรุงศรีอยุธยา เอเชีย นครชน และไทยท努 มีเงินฝากรวม 2,580,211 ล้านบาท หรือมีส่วนแบ่งเงินฝากร้อยละ 66.90 ของเงินฝากรวมทั้งระบบ กลุ่มธนาคาร 6 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยการ มหานคร ศรีนคร นครหลวงไทย แหลมทองและสหธนาคาร มีเงินฝากรวม 695,249 ล้านบาท หรือมีส่วนแบ่งเงินฝากร้อยละ 18.02 ของเงินฝากรวมทั้งระบบ ส่วนธนาคารกรุงไทยมีเงินฝาก 581,629 ล้านบาท หรือมีส่วนแบ่งเงินฝากร้อยละ 15.08 ของเงินฝากรวมทั้งระบบ

2) เงินกู้ยืม ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2539 ระบบธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ 15 ธนาคารมียอดเงินกู้ยืม รวมทั้งสิ้น 472,544 ล้านบาท โดยกู้ยืมเพิ่มขึ้นจากสิ้นปี พ.ศ. 2538 จำนวน 46,318 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.86 โดยกลุ่มธนาคาร 8 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ กสิกรไทย ไทยพาณิชย์ ทหารไทย กรุงศรีอยุธยา เอเชีย นครชน และไทยท努 มีเงินกู้ยืมรวม 339,835 ล้านบาท หรือมีส่วนแบ่งเงินกู้ยืมร้อยละ 71.92 ของเงินกู้ยืมรวมทั้งระบบ เพิ่มขึ้นจากสิ้นปี พ.ศ. 2538 จำนวน 49,357 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.99 กลุ่มธนาคาร 6 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยการ มหานคร ศรีนคร นครหลวงไทย แหลมทองและสหธนาคาร มีเงินกู้ยืมรวม 94,339 ล้านบาท หรือมีส่วนแบ่งเงินกู้ยืมร้อยละ 19.91 ของเงินกู้ยืมรวมทั้งระบบ เพิ่มขึ้นจากสิ้นปี พ.ศ. 2538 จำนวน 4,722 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.26 ส่วนธนาคารกรุงไทยมีเงินกู้ยืม 38,370 ล้านบาท หรือมีส่วนแบ่งเงินกู้ยืมร้อยละ 8.12 ของเงินกู้ยืมรวมทั้งระบบ ลดลงจากสิ้นปี พ.ศ. 2538 จำนวน 7,761 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 16.82

3) ส่วนของผู้ถือหุ้น

ณ สิ้นปี 2539 ระบบธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ 15 ธนาคารมีส่วนของผู้ถือหุ้นรวมทั้งสิ้น 421,242 ล้านบาท โดยเพิ่มขึ้นจากสิ้นปี พ.ศ. 2538 จำนวน 62,547 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.43 โดยกลุ่มธนาคาร 8 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ กสิกรไทย ไทยพาณิชย์ ทหารไทย กรุงศรีอยุธยา เอเชีย นครชนและไทยท努 มีส่วนผู้ถือหุ้นรวม 292,374 ล้านบาท หรือมีส่วนแบ่งส่วนผู้ถือหุ้นร้อยละ 69.41 ของส่วนผู้ถือหุ้นทั้งระบบ เพิ่มขึ้นจากสิ้นปี พ.ศ. 2538 จำนวน 50,811 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.03 กลุ่มธนาคาร 6 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยการ มหานคร ศรีนคร นครหลวงไทย แหลมทองและสหธนาคาร มีส่วนผู้ถือหุ้นรวม 78,222 ล้านบาท

หรือมีส่วนแบ่งผู้ถือหุ้นร้อยละ 18.57 ของส่วนผู้ถือหุ้นทั้งระบบ เพิ่มขึ้นจากเมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2538 จำนวน 6,007 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.31 ส่วนธนาคารกรุงไทยมีส่วนของผู้ถือหุ้น 50,646 ล้านบาท หรือมีส่วนแบ่งผู้ถือหุ้นร้อยละ 12.02 ของผู้ถือหุ้นทั้งระบบ เพิ่มขึ้นจากเมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2538 จำนวน 5,729 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.75

แหล่งใช้ไปของเงินทุน

เงินให้สินเชื่อ

ณ สิ้นปี 2539 ระบบธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ 15 ธนาคารมียอดเงินให้สินเชื่อรวม 4,329,142 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากเมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2538 จำนวน 545,447 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.41 โดยใน ส่วนแบ่งเงินให้สินเชื่อของกลุ่มธนาคาร 8 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ กสิกรไทย ไทยพาณิชย์ ทหารไทย กรุงศรีอยุธยา เอเชีย นครชน และ ไทยท努 มีเงินให้สินเชื่อ 289,256 ล้านบาท หรือมีส่วนแบ่งเงินให้สินเชื่อร้อยละ 66.83 ของเงินให้สินเชื่อทั้งระบบ เพิ่มขึ้นจากเมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2538 จำนวน 372,009 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.75 กลุ่มธนาคาร 6 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพฯพาณิชย์การ มหานคร ศรีนคร นครหลวงไทย แหลมทอง และสหธนาคาร มีเงินให้สินเชื่อรวม 820,177 ล้านบาท หรือมีส่วนแบ่งเงินให้สินเชื่อร้อยละ 18.95 ของเงินให้สินเชื่อรวมทั้งระบบ เพิ่มขึ้นจากเมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2538 จำนวน 113,922 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.13 ส่วนธนาคารกรุงไทยมียอดเงินให้สินเชื่อ 615,709 ล้านบาท หรือมีส่วนแบ่งเงินให้สินเชื่อร้อยละ 14.22 ของเงินให้สินเชื่อรวมทั้งระบบ เพิ่มขึ้นจากเมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2538 จำนวน 59,516 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.70

แหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุนของธนาคารพาณิชย์ แสดงให้เห็นว่าธนาคารพาณิชย์เอกชน 8 ธนาคารดังกล่าวมีส่วนครองตลาดสูงเกินร้อยละ 60 ทั้งในด้านแหล่งที่มาของเงินทุนและแหล่งใช้ไปของเงินทุน การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและระบบสถาบันการเงิน จึงขึ้นอยู่กับธนาคารพาณิชย์ทั้ง 8 แห่ง เป็นแกนนำ

2.4 วิฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและ IMF

ภาวะเศรษฐกิจไทยที่เลวร้ายในปี พ.ศ. 2540 ทำให้อุตสาหกรรมหลายแขนง และบริษัทเอกชนและมหาชนจำนวนมากต้องประสบภาวะวิฤตทางการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการเงินหลายแห่งมีปัญหาด้านการเงินจนถึงขั้นถูกทางการสั่งปิดกิจการ การเกิดภาวะวิฤตในปี 2540 นั้นมาจากวิฤตการณ์ทางการเงินก่อนแล้วจึงส่งผลกระทบต่อไปสู่ภาคการผลิตที่แท้จริง โดยอาการของวิฤตการณ์ทางการเงินของประเทศไทยได้สะท้อนให้เห็นตั้งแต่กลางปี 2539 เมื่อตัวเลขทางเศรษฐกิจที่สำคัญได้ปรากฏออกมาสู่สาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวเลขการขาดดุลบัญชี

เดินสะพัดซึ่งแสดงยอดขาดดุลสูงถึงร้อยละ 7.8 ของรายได้ประชาชาติในปี 2538 และได้สื่อเค้าวว่าจะเพิ่มมากขึ้นในปี 2539 นอกจากนี้สถาบันจัดอันดับเครดิตระดับโลกคือ มูดีส์ ีประกาศว่าประเทศไทยกำลังมีปัญหาด้านเงินกู้ยืมระยะสั้นจากต่างประเทศ ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วจนมีจำนวนสูงกว่ายอดเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ โดยเมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2538 ประเทศไทยมีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศอยู่ที่ 38.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในขณะที่ภาระหนี้ระยะสั้นมีปริมาณสูงถึง 41.1 พันล้านเหรียญสหรัฐ และในช่วงหนึ่งปีก่อนที่สถาบันจัดอันดับเครดิตมูดีส์จะประกาศลดอันดับความน่าเชื่อถือในเครดิตของไทยนั้น ได้มีการเตือนภัยอย่างเป็นทางการมาแล้วจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ว่าค่าเงินบาทของไทยนั้นได้แข็งค่าเกินความเป็นจริงมากไปแล้ว และควรจะต้องดำเนินการแก้ไข แต่ข้อมูลเรื่องนี้ไม่มีการเปิดเผยต่อสาธารณชน มีเฉพาะผู้รับผิดชอบเรื่องการเงินของประเทศเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่รู้จัก นอกเหนือจากนั้นในช่วงปี 2539 ได้มีปรากฏการณ์เตือนภัยหลายอย่างเกิดขึ้นนับตั้งแต่ดัชนีตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งได้ตกต่ำดิ่งจากดัชนี 1,323.43 จุด ณ วันที่ 3 มกราคม 2539 เป็น 803.13 จุด ณ วันที่ 2 มกราคม 2540 ยิ่งไปกว่านั้นบริษัทต่างๆ ในตลาดหลักทรัพย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการเงินที่ได้พยายามทำการเพิ่มทุนเพื่อขยายกิจการก็ไม่สามารถดำเนินการได้ ความไม่เชื่อมั่นต่อเศรษฐกิจไทยและค่าเงินบาทนำไปสู่การโจมตีและปกป้องค่าเงินบาทอย่างรุนแรงจนฐานะทุนสำรองเงินตราต่างประเทศของไทยอยู่ในระดับที่อันตรายจนเกิดการปรับเปลี่ยนนโยบายการเงินที่สำคัญยิ่งของประเทศไทยคือ การประกาศค่าเงินบาทลอยตัว (Managed Float) เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 และการเข้าสู่โครงการความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการจาก IMF เพื่อฟื้นฟูความเชื่อมั่นให้กลับมาโดยเร็ว ตามหนังสือแสดงเจตจำนงขอรับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (Letter of Intent) ฉบับที่ 1 เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2540 เนื่องจากรัฐบาลเห็นว่าภาระจะแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจการเงินที่เกิดขึ้นถ้าพึ่งด้วยตัวเองไม่ได้สำหรับความอยู่รอดของระบบเศรษฐกิจไทยที่เผชิญวิกฤตรุนแรง IMF ได้โอนุมัติวงเงินให้กู้แก่ประเทศไทยรวม 2.9 พันล้าน SDR หรือเทียบเท่าประมาณ 4 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ. เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2540 โดยเป็นโครงการเงินกู้แบบ Stand by Arrangement ที่มีระยะเวลาเบิกถอน 34 เดือนจนถึงปี พ.ศ. 2543 พร้อมกันนั้นธนาคารโลก ธนาคารพัฒนาเอเชีย ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยและธนาคารกลางของประเทศอื่นๆ อีก 8 ประเทศ ได้ให้กู้แก่ประเทศไทยรวมกับวงเงินของ IMF แล้วเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 17.2 พันล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ.

ในการขอดอนเงินกู้จาก IMF นั้นประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามเป้าหมายเศรษฐกิจมหภาคและการปฏิรูประบบสถาบันการเงินทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งจะต้องมีการทบทวนเป้าหมายการดำเนินนโยบายด้านต่างๆ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

2.5 มาตรการในการแก้ไขปัญหาหนีภาคราชการที่มีต่อความสามารถในการให้สินเชื่อ

มาตรการในการแก้ไขปัญหาหนีภาคราชการที่มีต่อความสามารถในการให้สินเชื่อ ในที่นี้ให้ความสำคัญกับมาตรการ 3 มาตรการ ได้แก่

1 ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศดำรงเงินกองทุนตามความในมาตรา 4 และ มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

2. การประนอมหนี้ ของธนาคารพาณิชย์ตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินที่กำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติและ

3. แผนฟื้นฟูระบบสถาบันการเงินเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจตามมาตรการ 14 สิงหาคม 2541

1. ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศดำรงเงินกองทุนตามมาตรา 4 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์

การที่ต้องกำหนดขนาดของเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ นอกจากจะนำเงินทุนเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจของธนาคารแล้ว ที่สำคัญที่สุด คือ ธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาดของเงินกองทุนสูงเพียงพอจะแสดงถึงความมั่นคงของธนาคาร สามารถรองรับหนี้เสียหรือความเสียหายจากคุณภาพของสินทรัพย์ที่เสื่อมลงหรือรองรับผลขาดทุนจากการประกอบกิจการสร้างความมั่นใจและความเชื่อถือแก่ประชาชนผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้ ตลอดจนผู้ถือหุ้นของธนาคาร นอกจากนี้ การมีเงินกองทุนให้เพียงพอต่อการขยายตัวของสินทรัพย์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเงินให้สินเชื่อซึ่งเป็นสินทรัพย์เสี่ยง

เดิมธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง โดยกำหนดค่าน้ำหนักความเสี่ยงของสินทรัพย์เพียง 2 กลุ่ม คือ สินทรัพย์ที่ไม่มีความเสี่ยงหรือความเสี่ยงเป็นศูนย์ กับสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงหรือความเสี่ยงเป็น 1.0 ต่อมาธนาคารแห่งประเทศไทยได้ใช้กฎเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามแนวทางของมาตรฐานสากลของ BIS (Bank for International Settlement) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 โดยแยกเงินกองทุนออกเป็นชั้นที่ 1 (Core Capital) และเงินกองทุนชั้นที่ 2 (Supplementary capital) ส่วนสินทรัพย์และภาระผูกพันถ่วงน้ำหนักตามความเสี่ยงออกเป็น 4 กลุ่ม คือ ความเสี่ยงมีค่าเท่ากับ 0, 0.2, 0.5 และ 1.0

ตามมาตรา 4 ได้บัญญัติความหมายของเงินกองทุนและมาตรา 10 บัญญัติอัตราส่วนการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์หนี้สินหรือภาระผูกพันให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคาร

แห่งประเทศไทยกำหนด ซึ่งตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศดำรงเงินกองทุน (ฉบับที่ 1) ลงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2539 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2541 ลงวันที่ 24 สิงหาคม 2541 กำหนดรายละเอียดองค์ประกอบของเงินกองทุน สินทรัพย์ถ่วงน้ำหนักความเสี่ยง และอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์และภาระผูกพัน ดังนี้

1. ให้จำแนกเงินกองทุนออกเป็น 2 ประเภท

1.1 เงินกองทุนชั้นที่ 1 (Tier 1 หรือ Core Capital) ซึ่งเป็นเงินกองทุนตามความหมายในหลักเกณฑ์ดั้งเดิม ได้แก่

1.1.1 ทุนชำระแล้ว (Paid up Capital) รวมทั้งส่วนล้ำมูลค่าหุ้นที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับ (Paid in Surplus) และเงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากการออกไปสำคัญแสดงสิทธิ์ที่จะซื้อหุ้นของธนาคารพาณิชย์ ได้แก่ หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ ที่ไม่มีกำหนดไถ่ถอนและไม่สะสมเงินปันผล (Perpetual non - cumulative Preference Shares) Warrant เพื่อซื้อหุ้นสามัญ หรือหุ้นบุริมสิทธิของธนาคารพาณิชย์นั้น และตราสารทุนประเภทใหม่ ๆ เช่น การขายหุ้นบุริมสิทธิควบหุ้นกู้ด้อยสิทธิ ให้นับเข้าเป็นเงินกองทุนชั้นที่ 1 ได้ไม่เกินหนึ่งในสาม (ร้อยละ 33.33) ของเงินกองทุนชั้นที่ 1

1.1.2 ทุนสำรองตามกฎหมาย (Legal Reserve) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1202 ซึ่งธนาคารพาณิชย์ต้องจัดสรรจากกำไรสุทธิ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 จนกว่าจะมีทุนสำรองตามกฎหมายไม่ต่ำกว่า 1 ใน 10 ของทุนทั้งสิ้น

1.1.3 เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นงวดการบัญชีตามมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นหรือตามข้อบังคับของธนาคารพาณิชย์ แต่ไม่รวมเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์ และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้

1.1.4 กำไรสุทธิคงเหลือจากการจัดสรร

เงินกองทุนชั้นที่ 1 ตาม 1.1.1 ถึง 1.1.4 ให้หักผลขาดทุนสะสมออกก่อน

1.2 เงินกองทุนชั้นที่ 2 (Tier 2 หรือ Supplementary Capital) เป็นเงินกองทุนส่วนที่เพิ่มขึ้นจากเงินกองทุนตามหลักเกณฑ์เดิมประกอบด้วย เงินสำรองจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นจากการ

คิราคาที่ดินและอาคาร เงินสำรองสำหรับสินทรัพย์จัดชั้นปกติ และเงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากการออกตราสาร ดังนี้

- 1.2.1 มูลค่าเพิ่มจากการคิราคาที่ดินที่มีไว้เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับดำเนินธุรกิจหรือสำหรับพนักงานของธนาคารพาณิชย์ โดยให้คิราคาที่ดินเข้าเป็นเงินกองทุนได้ไม่เกินร้อยละ 70 ของมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นและ 5 ปีคิราคาได้เพียง 1 ครั้ง การคิราคาที่ดินในประเทศไทยให้ใช้ราคาประเมินของกรมที่ดิน และราคาที่ดินในต่างประเทศให้ใช้ราคาของผู้ชำนาญการประเมินราคา ส่วนทรัพย์สินที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากการชำระหนี้ไม่สามารถนับเป็นเงินกองทุนชั้นที่ 2 ได้
- 1.2.2 มูลค่าเพิ่มจากการคิราคาอาคารและห้องชุดในอาคารชุดที่มีไว้เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับดำเนินธุรกิจหรือสำหรับพนักงานของธนาคาร โดยให้คิราคาอาคารหรือห้องชุดเข้าเป็นเงินกองทุนได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นและ 5 ปีคิราคาได้เพียง 1 ครั้ง การคิราคาอาคารหรือห้องชุดให้ใช้ราคาตลาดที่ประเมินโดยผู้ชำนาญการประเมินราคาที่เป็นบริษัทประเมินราคาทรัพย์สินที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) หรือเป็นผู้ประเมินราคาอิสระตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย
- 1.2.3 เงินสำรองสำหรับสินทรัพย์จัดชั้นปกติ (General Reserve) ซึ่งต้องกันสำรองในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 1 ของยอดสินทรัพย์จัดชั้นปกติก่อนหักมูลค่าหลักประกัน แต่จะนับเงินสำรองนี้เข้าเป็นเงินกองทุนชั้นที่ 2 ได้ไม่เกินร้อยละ 1.25 ของยอดสินทรัพย์เสี่ยง
- 1.2.4 เงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากการออกตราสาร
 - ตราสารที่มีลักษณะคล้ายทุน (Hybrid Debt Capital Instruments) เช่น หุ้นกู้ที่จะชำระคืนเมื่อเลิกกิจการ (Perpetual Bond) หุ้นกู้ที่บังคับต้องแปลงสภาพเป็นหุ้นสามัญ (Mandatory Convertible Bond) ทั้งนี้ ให้ถือเป็นเงินกองทุนได้เต็มตามจำนวนที่ได้รับชำระ
 - ตราสารหนี้ค้ำยสิทธิระยะยาว (Subordinated Term Debt) เป็นตราสารที่มีกำหนดระยะเวลาในการชำระหนี้เกิน 5 ปี และผู้ทรงตราสารมี

สิทธิได้รับชำระหนี้ที่อยู่ในลำดับหลังผู้ฝากเงินและเจ้าหนี้อื่น แต่ในลำดับก่อนตราสารค้ำยทุน ทั้งนี้ ให้นับเป็นเงินกองทุนชั้นที่ 2 ได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของเงินกองทุนชั้นที่ 1

- หุ้นบุริมสิทธิชนิดสะสมเงินปันผล

อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์และภาระผูกพันต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8.5 โดยมีเงินกองทุนชั้นที่ 1 ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 6 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2539 และเปลี่ยนแปลงเป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 4.25 ตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม 2541 เป็นผลต่อเนื่องจาก ธนาคารพาณิชย์ในการเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 การดำรงเงินกองทุนเป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์ และภาระผูกพันให้นำรายการทางด้านสินทรัพย์ทุกรายการและภาระผูกพันทุกรายการในงบการเงินมาคำนวณกับน้ำหนักความเสี่ยงส่วนสินทรัพย์และภาระผูกพันที่เป็นเงินตราต่างประเทศให้แปลงค่าเป็นเงินบาทก่อน สำหรับภาระผูกพันให้แปลงสภาพ (Credit Conversion Factor) ก่อนแล้วนำค่าที่ได้มาคูณกับน้ำหนักความเสี่ยง (น้ำหนักความเสี่ยงของสินทรัพย์แต่ละประเภทดูรายละเอียดตามภาคผนวก ก) ซึ่งสินทรัพย์เสี่ยงปกติมักเพิ่มขึ้นจากการขยายสินเชื่อให้แก่ภาคเอกชน ซึ่งมีน้ำหนักความเสี่ยงเท่ากับ 1.00 และการขยายสินเชื่อแก่สถาบันการเงินมีน้ำหนักความเสี่ยงเท่ากับ 0.2 ดังนั้น เมื่อคำนวณหาเงินกองทุนทั้งสิ้น เงินกองทุนชั้นที่ 1 เงินกองทุนชั้นที่ 2 และสินทรัพย์ถ่วงน้ำหนักตามความเสี่ยงทั้งสิ้นได้แล้ว ก็สามารถหาอัตราส่วนที่ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์และภาระผูกพันได้ การกำหนดอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์และภาระผูกพันดังกล่าวมีผลกระทบต่อการใช้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ คือ ถ้าลดอัตราลงจะทำให้ธนาคารพาณิชย์ขยายสินทรัพย์เสี่ยง (สินเชื่อ) ได้มากขึ้น แต่ถ้าเพิ่มอัตราจะมีผลให้ธนาคารพาณิชย์ขยายสินทรัพย์เสี่ยง (สินเชื่อ) ได้น้อยลง ถ้าอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงกำหนดไว้ที่อัตราร้อยละ 8.5 หมายความว่าเงินกองทุน 8.5 บาท จะให้สินเชื่อได้ไม่เกิน 100 บาท หรือเงินกองทุน 1 บาท ให้สินเชื่อได้ไม่เกิน 11.76 บาท

การคำนวณสินทรัพย์เสี่ยง

ธนาคารพาณิชย์ต้องคำนวณสินทรัพย์เสี่ยงโดยให้รวมความเสี่ยงของสาขาในต่างประเทศด้วย ดังนี้

- สินทรัพย์ในงบดุล x น้ำหนักความเสี่ยง
- รายการนอกงบดุล x ค่าแปลงสภาพ (Credit Conversion Factor) x น้ำหนักความเสี่ยงของสินทรัพย์ประเภทนั้น

การคำนวณการดำรงเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ (ดูรายละเอียดการคำนวณตามภาคผนวก ข)

1. เงินกองทุนทั้งสิ้น x พันบาท

2. เงินกองทุนชั้นที่ 1 x พันบาท

3. สินทรัพย์ถ่วงน้ำหนัก x พันบาท

ตามความเสี่ยงทั้งสิ้น

4. เงินกองทุนทั้งสิ้น : สินทรัพย์ถ่วงน้ำหนักตามความเสี่ยงทั้งสิ้น x %

(1 ทหาร 3)

5. เงินกองทุนชั้นที่ 1 : สินทรัพย์ถ่วงน้ำหนักตามความเสี่ยงทั้งสิ้น x %

(2 ทหาร 3)

2. การประนอมหนี้ของธนาคารพาณิชย์ตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่กำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

เนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ของธนาคารพาณิชย์ เป็นเหตุให้ธนาคารพาณิชย์เกิดหนี้ที่มีปัญหาจำนวนมาก โดยไม่สามารถเรียกให้ลูกหนี้ชำระดอกเบี้ยหรือต้นเงินคืนตามกำหนดได้ ทำให้ฐานะความมั่นคงรายได้ และสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์เสื่อมลง ดังนั้น การประนอมหนี้และการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ของธนาคารพาณิชย์เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของ

ประเทศ โดยรัฐบาลได้แสดงเจตจำนง ฉบับที่ 4 ต่อกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2541 ให้ประเทศไทยมีการปรับโครงสร้างหนี้ภาคธุรกิจเอกชนบนพื้นฐานความสมัครใจ และกลไกตลาดที่เจ้าหนี้และลูกหนี้สมัครใจแก้ไขปัญหาภาระหนี้ร่วมกัน โดยยอมเจรจากันด้วยการ คำนึงถึงเหตุผลความจำเป็นหรือข้อจำกัดของแต่ละฝ่ายร่วมกันด้วยความจริงใจในการแก้ไขปัญหา หนี้อย่างแท้จริงเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจ ของประเทศโดยรวม โดยการให้สินเชื่อและการใช้สินเชื่อที่ดีมีคุณภาพจะคงอยู่ต่อไป เนื่องจาก ลูกหนี้พร้อมปรับตัวเพื่อให้ชำระหนี้ได้ และธนาคารพาณิชย์ก็จะได้รับชำระหนี้ซึ่งส่งผลให้ ธนาคารพาณิชย์มั่นคงและสามารถทำหน้าที่เป็นตัวกลางทางการเงินในการระดมเงินจากประชาชน และสามารถให้สินเชื่อแก่ลูกค้าประชาชนในระบบเศรษฐกิจได้ต่อไป โดยจะมีการปฏิรูปกฎหมาย และภาษีให้เอื้ออำนวยต่อการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดหลัก เกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2541 เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ถือเป็นแนว ทางปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ก็เพื่อให้ลูกหนี้สามารถดำเนินการ ต่อไปได้ ในขณะเดียวกันธนาคารพาณิชย์เจ้าหนี้มีโอกาสดำเนินการชำระหนี้คืนสูงสุด ทั้งนี้ เพื่อให้ เพิ่มการปล่อยสินเชื่อเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยรวมมากขึ้น ซึ่งจะอำนวยให้ระบบเศรษฐกิจสามารถ รักษาสภาพการจ้างงานหรือจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ กรมสรรพากรและกรมที่ดินได้มีการ ออกกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดอุปสรรคทางภาษีอากร และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เพื่อเอื้ออำนวยให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้เป็นไปอย่างรวดเร็ว

การประนอมหนี้หรือการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ตามแนวทางที่กำหนดโดย ธนาคารแห่งประเทศไทย

1. วัตถุประสงค์ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์เป็นการดำเนินการแก้ไขหนี้ที่มี ปัญหาเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินการต่อไปทั้งของลูกหนี้และธนาคารพาณิชย์ โดยเฉพาะลูกหนี้ที่ประสบปัญหาการชำระหนี้อื่นเนื่องมาจากผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ แต่ยังมี แนวโน้มที่จะดำเนินธุรกิจต่อไปได้ โดยทางการมีเจตนารมณ์ให้มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ นอก ศาล

2. ขอบเขตและวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย หมายถึง การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทั่วไปที่ไม่มีส่วนสูญเสีย และการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มีปัญหาซึ่งเกิดส่วนสูญเสียขึ้น อันเนื่องมาจาก

1. มีการลดเงินต้นหรือดอกเบี้ยค้างรับที่บันทึกเป็นรายได้แล้วให้ลูกหนี้
2. มีผลขาดทุนจากการรับโอนทรัพย์สินที่มีมูลค่าราคายุติธรรมต่ำกว่ายอดหนี้ที่ตัดจำหน่ายไป
3. มีการผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ ซึ่งทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับต่ำกว่าราคาตามบัญชีของลูกหนี้
4. มีส่วนสูญเสียจากการคำนวณโดยใช้ราคาตลาดของลูกหนี้ หรือการใช้มูลค่าราคายุติธรรมของหลักทรัพย์ที่เป็นประกัน หรือมีส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้อันเนื่องมาจากเหตุผลอื่น เช่น การแปลงหนี้เป็นทุน เป็นต้น

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การรับชำระหนี้โดยการรับโอนสินทรัพย์ ตราสารทางการเงินหรือรับทุนที่เกิดจากการแปลงหนี้เป็นทุน
2. การยินยอมผ่อนปรนเงื่อนไขในการชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ ได้แก่ การลดอัตราดอกเบี้ย การลดเงินต้น การลดดอกเบี้ยที่ค้างชำระ

สามารถแบ่งเป็นวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ 9 วิธี หลักดังนี้

การรับชำระหนี้โดยการโอนสินทรัพย์ ตราสารทางการเงิน หรือทุน	การยินยอมผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้
1. รับ โอนสินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันหนี้ 2. รับ โอนสินทรัพย์ที่มีใช้สินทรัพย์ที่เป็น หลักประกันหนี้ 3. รับ โอนสินทรัพย์โดยมีสัญญาให้สิทธิลูกหนี้ ขอ โอนกลับคืน 4. แปลงหนี้เป็นทุน หรือเป็นตราสารหนี้แปลง สภาพ (Convertible Debenture)	1. ลดเงินต้นและ/หรือดอกเบี้ยค้างรับ 2. ลดอัตราดอกเบี้ยในสัญญาปรับปรุง โครงสร้างหนี้ 3. ปรับหนี้ระยะสั้นเป็นหนี้ระยะยาว 4. ให้ระยะเวลาปลอดหนี้ (Grace period) เงินต้นและ/หรือดอกเบี้ย 5. ขยายเวลาการชำระหนี้

3. ขั้นตอนการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์สามารถสรุปพอสังเขปได้ดังนี้

ขั้นตอน	รายละเอียด
1. กำหนดนโยบาย มาตรการและแนวทางการ พิจารณาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร - ผู้บริหารระดับสูงมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย - ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการของ ธนาคารพาณิชย์ - ครอบคลุมการปรับปรุงโครงสร้างทั้ง กระบวนการ ตั้งแต่วัตถุประสงค์, แนวทาง การวิเคราะห์, การคัดเลือกลูกหนี้, การติดตาม ดูแล, การรายงานผลการปฏิบัติงาน และ นโยบายบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง โครงสร้างหนี้

ขั้นตอน	รายละเอียด
2. กำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติ	<p>เป็นลายลักษณ์อักษร ให้ครอบคลุม</p> <ul style="list-style-type: none"> - หน้าที่และความรับผิดชอบในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ - การอนุมัติ - การรายงาน - แผนการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอน - การติดตามดูแล
3. แต่งตั้งผู้ปฏิบัติงานตามกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้	<p><u>กรณีทั่วไป</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - แต่งตั้งกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ เป็นอิสระจากเจ้าหน้าที่สินเชื่อ และได้รับมอบอำนาจในการต่อรอง <p><u>กรณีลูกหนี้ที่ธนาคารพาณิชย์อยู่ในข่ายมีความสัมพันธ์หรือมีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ต้องแต่งตั้งสถาบันการเงินอื่นหรือบุคคลที่ 3 ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับธนาคารพาณิชย์และลูกหนี้และเป็นผู้ชำนาญการเฉพาะ ซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจการเป็นที่ปรึกษาทางการเงิน เป็นผู้วิเคราะห์ - ยกเว้นกรณีที่ธนาคารพาณิชย์มีความสัมพันธ์เนื่องจากการเข้าไปแก้ไขปัญหาหนี้
4. จัดทำเอกสารประกอบการวิเคราะห์	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำรายงานการวิเคราะห์สาเหตุ ความรุนแรง ความเสี่ยง การคาดการณ์การชำระหนี้ การประเมินคุณภาพการบริหาร ต้องมีเอกสารหลักฐานครบถ้วน - สมมติฐานการประมาณการกระแสเงินสด - การประเมินมูลค่าหลักประกันตามหลักเกณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย (ถ้ามี) - ข้อเสนอการอนุมัติเงื่อนไขที่ผ่อนปรนที่สอดคล้องกับอายุโครงการและตามความ

ขั้นตอน	รายละเอียดเพิ่มเติม
	<p>สามารถในการชำระหนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดทำตารางแสดงการชำระหนี้คืน และเงื่อนไขทางการเงินต่างๆ - จัดทำเอกสารหลักฐานและสัญญาต่างๆ ให้ครบถ้วนและมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย
5. จัดทำหนังสือรับรองการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามแบบมาตรฐาน	<ul style="list-style-type: none"> - จัดส่งให้กรมสรรพากร 1 ชุด - นำไปแสดงต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการรับสิทธิประโยชน์ทางภาษี
6. จัดทำ “รายงานการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แยกตามประเภทธุรกิจ” และ “รายงานรายละเอียดลูกหนี้ที่ปรับปรุงโครงสร้างเสร็จแล้ว	<ul style="list-style-type: none"> - ยื่นต่อฝ่ายนโยบายสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย ภายใน 21 วัน นับจากวันสิ้นเดือนที่รายงาน
7. พิจารณาสวนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้, การจัดชั้นและการกั้นเงินสำรองภายหลังทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้	
8. จัดให้มีระบบการติดตามผลหลังการปรับปรุงโครงสร้างหนี้	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำรายงานเสนอผู้บริหารอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง - ให้ลูกหนี้จัดส่งงบการเงิน เพื่อติดตามการดำเนินงานของลูกหนี้ - กำหนดวิธีแก้ไขปัญหากรณีลูกหนี้ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ขั้นตอน	รายละเอียดเพิ่มเติม
9. การปรับปรุงตำรองหรือส่วนสูญเสียจากการปรับปรุง โครงสร้างหนี้	<p>ประเมินคุณภาพหนี้ของลูกหนี้อย่างน้อยทุกไตรมาสเพื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของ</p> <ul style="list-style-type: none"> - กระแสเงินสด - อัตราดอกเบี้ย - ราคาตลาดของลูกหนี้ - ราคายุติธรรมของหลักประกัน

4. ส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ การจัดชั้น การเปลี่ยนสถานะการจัดชั้น และการกันเงินตำรอง เมื่อได้มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้ว

4.1 ส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคา หรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2542 ลงวันที่ 30 มีนาคม 2542 ได้กำหนดให้ สถาบันการเงินดำเนินการบันทึกส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนด ดังนี้

- 1) กรณีที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยการรับ โอนสินทรัพย์ ตราสารการเงิน หรือรับทุนของลูกหนี้ที่เกิดจากการแปลงหนี้เป็นทุน หรือลดเงินต้นหรือดอกเบี้ยค้างชำระที่บันทึกเป็นรายได้ก่อนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ให้บันทึกส่วนสูญเสียเป็นค่าใช้จ่ายหนี้สูญทันที ตัดจำหน่ายบัญชีลูกหนี้ และปรับปรุงตำรองเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่ได้ตั้งไว้สำหรับลูกหนี้นั้นได้ หากว่าได้กันเงินตำรองสำหรับสินทรัพย์จัดชั้นทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่าอัตราที่กำหนดให้ทยอยกันในแต่ละงวด
- 2) กรณีที่มีการผ่อนปรนเงื่อนไขในการชำระ ส่วนสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการที่ราคาตามบัญชีใหม่ของลูกหนี้ต่ำกว่าเงินลงทุนในลูกหนี้ ให้บันทึกเป็นตำรองเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ทั้งนี้ให้ธนาคารพาณิชย์กันเงินตำรองจากส่วนสูญเสียนี้กับตำรองที่ต้องตั้งตามการจัดชั้นหลังปรับปรุงโครงสร้างหนี้

4.2 เงินสำรองที่ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ

มาตรา 65 ตรี (1)(ค) แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดให้เงินสำรองเพื่อหนี้สงสัยจะสูญที่ธนาคารพาณิชย์ได้กั้นไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ เฉพาะส่วนที่ดั่งเพิ่มขึ้นจากเงินสำรองดังกล่าวของรอบระยะเวลาบัญชีก่อน สามารถถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิได้

เงินสำรองส่วนที่ดั่งเพิ่มขึ้น และได้นำมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิไปแล้วในรอบระยะเวลาบัญชีใด ต่อมาหากมีการตั้งเงินสำรองดังกล่าวลดลงให้นำเงินสำรองส่วนที่ดั่งลดลงซึ่งได้ถือเป็นรายจ่ายไปแล้วนั้นมารวมคำนวณเป็นรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีที่เงินสำรองลดลง

4.3 การกั้นเงินสำรองตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์กั้นเงินสำรองเพื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญสำหรับสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคา โดยได้กำหนดอัตราเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์จัดชั้นแต่ละประเภทไว้ดังนี้

ประเภทสินทรัพย์จัดชั้น	อัตรากั้นเงินสำรอง
สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญ	100% ^{1/}
สินทรัพย์จัดชั้นสงสัย	ไม่ต่ำกว่า 50% ^{1/}
สินทรัพย์จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน	ไม่ต่ำกว่า 20% ^{1/}
สินทรัพย์จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ	ไม่ต่ำกว่า 2% ^{2/}
สินทรัพย์จัดชั้นปกติ	ไม่ต่ำกว่า 1% ^{2/}

^{1/} กั้นสำรองจากยอดลูกหนี้ตามบัญชีเฉพาะส่วนที่เกินมูลค่าหลักประกัน

^{2/} กั้นสำรองจากยอดเงินต้นตามบัญชี

4.4 การจัดชั้นลูกหนี้ภายหลังการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

เมื่อธนาคารพาณิชย์ดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เสร็จสิ้นแล้ว ธนาคารพาณิชย์จะต้องเปลี่ยนสถานะการจัดชั้นของลูกหนี้ โดยเลื่อนสถานะการจัดชั้นหนี้เฉพาะสัญญาที่มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้ว ดังนี้

สถานะการจัดชั้นของลูกหนี้ ก่อนปรับปรุงโครงสร้างหนี้	สถานะการจัดชั้นของลูกหนี้ หลังปรับปรุงโครงสร้างหนี้
ลูกหนี้จัดชั้นปกติ	ลูกหนี้จัดชั้นปกติ
ลูกหนี้จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ	ลูกหนี้จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ
ลูกหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน	ลูกหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน
ลูกหนี้จัดชั้นสงสัย	ลูกหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน
ลูกหนี้จัดชั้นสงสัยจะสูญ	ลูกหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน

หากว่าลูกหนี้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการชำระเงินตามสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ใหม่ได้ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 เดือน หรือ 3 งวดชำระเงิน แล้วแต่ระยะเวลาใดจะนานกว่า ธนาคารพาณิชย์สามารถเปลี่ยนการจัดชั้นเป็นลูกหนี้ชั้นปกติได้

ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2542 ลงวันที่ 30 มีนาคม 2542 กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์เปลี่ยนการจัดชั้นลูกหนี้ที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเป็นชั้นปกติได้ โดยไม่ต้องรอเวลา 3 เดือน หรือ 3 งวดการชำระเงิน เมื่อลูกหนี้รายนั้นเข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. ลูกหนี้สามารถชำระดอกเบี้ยได้ในอัตราไม่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาด โดยไม่มีช่วงปลอดการชำระดอกเบี้ย แต่อาจมีช่วงปลอดชำระเงินต้นได้
2. ลูกหนี้รายที่มีส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของยอดหนี้ตามบัญชีก่อนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ซึ่งได้มีการตัดออกจากบัญชีแล้ว หรือได้มีการกันเงินสำรองในอัตราดังกล่าวครบถ้วนแล้ว โดยหนี้ส่วนที่เหลือได้มีการวิเคราะห์ฐานะและกิจการของลูกหนี้

ตลอดจนกระแสเงินสดอย่างมีหลักเกณฑ์ สมเหตุสมผล และมีหลักฐานประกอบจนเชื่อได้แน่นอนว่าลูกหนี้สามารถปฏิบัติตามสัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้

3. ลูกหนี้ในลักษณะ Loan Syndication หรือมีเจ้าหนี้หลายราย ซึ่งบรรดาเจ้าหนี้ได้ตกลงปรับปรุงโครงสร้างหนี้ร่วมกันได้ และสามารถแสดงหลักฐานการวิเคราะห์ฐานะและกิจการของลูกหนี้ ตลอดจนกระแสเงินสดอย่างมีหลักเกณฑ์ สมเหตุสมผล และมีความเป็นไปได้แน่นอนที่ลูกหนี้จะปฏิบัติตามสัญญาการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้
4. กรณีที่ธนาคารพาณิชย์ได้ฟ้องร้องลูกหนี้ ต่อมาได้มีการตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความและศาลได้มีคำพิพากษาตามยอมแล้ว และกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ได้ฟ้องร้องลูกหนี้ตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย และศาลได้มีคำสั่งเห็นชอบตามคำขอประนอมหนี้หรือแผนฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้แล้ว
5. กรณีที่ธนาคารพาณิชย์ได้ทำการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย หรือคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

4.5 การกั้นเงินสำรองสำหรับส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และการจัดชั้นหนี้

ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง สินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2541 สามารถทยอยกันเงินสำรองจากการจัดชั้นและส่วนสูญเสียจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ดำเนินการก่อนสิ้นปี 2543 ตามเงื่อนไขดังนี้

วันสิ้นงวดบัญชี	การกั้นเงินสำรอง
30 ธันวาคม 2541	ไม่ต่ำกว่า 20%
30 มิถุนายน 2542	ไม่ต่ำกว่า 40%
31 ธันวาคม 2542	ไม่ต่ำกว่า 60%
30 มิถุนายน 2543	ไม่ต่ำกว่า 80%
31 ธันวาคม 2543	ไม่ต่ำกว่า 100%

4.6 การรับรู้รายได้ดอกเบี้ยและรายได้อื่น

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดเกณฑ์การรับรู้รายได้ดอกเบี้ยและรายได้อื่นสำหรับลูกหนี้ที่มีการปรับปรุงโครงสร้าง กรณีลูกหนี้ได้รับการจัดชั้นเป็นชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งต้องมีการติดตามผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หากลูกหนี้สามารถชำระเงินตามเงื่อนไขใหม่ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 3 งวดการชำระเงิน หรือ 3 เดือนแล้วแต่ระยะเวลาใดจะนานกว่า ธนาคารพาณิชย์จะสามารถบันทึกบัญชีรับรู้รายได้ดอกเบี้ยตามเกณฑ์สิทธิได้ใหม่ แต่กรณีที่ลูกหนี้ได้รับการจัดชั้นเป็นชั้นปกติ ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2542 ลงวันที่ 30 มีนาคม 2542 ธนาคารพาณิชย์สามารถบันทึกบัญชีรับรู้รายได้ดอกเบี้ยตามเกณฑ์สิทธิได้ทันที

นอกเหนือจากหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้สถาบันการเงินใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้ว ในทางปฏิบัติกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้มักจะมีเจ้าหนี้การค้าหรือเจ้าหนี้อื่นที่มีใช้สถาบันการเงินเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ทำให้มีความซับซ้อนมากขึ้น

ดังนั้น สมาคมที่เป็นตัวแทนลูกหนี้ซึ่งประกอบด้วยสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาคมที่เป็นตัวแทนเจ้าหนี้ ซึ่งประกอบด้วยสมาคมธนาคารไทย สมาคมบริษัทเงินทุนและสมาคมธนาคารต่างชาติ จึงได้ร่วมกันจัดทำหลักการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ มีทั้งหมด 19 ข้อด้วยกัน ตั้งแต่เดือนกันยายน 2541 เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำหลักการนี้ไปปรับใช้ ซึ่งหากมีการยกเว้นหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักการนอกเหนือจากที่ได้ตกลงกันไว้จะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าหนี้ทั้งหลายที่เข้าร่วมในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กรณีนั้น ๆ ด้วย หลักการทั้ง 19 ข้อนี้เป็นกระบวนการนอกศาล จึงไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายแต่อย่างใด

สาระสำคัญของหลักการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทั้ง 19 ข้อ สรุปได้ดังนี้

1. เน้นให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันให้มีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของกิจการของลูกหนี้มากกว่าปรับโครงสร้างทางการเงินเท่านั้น และมุ่งให้ความสำคัญในการฟื้นฟูแก้ไขหนี้ที่มีปัญหาให้สามารถชำระหนี้ได้ครบถ้วน โดยให้ความสำคัญกับตารางเวลาของกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เพราะหากมีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ล่าช้าจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้

ระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามหลักการนี้ ใช้เวลาประมาณ 3 เดือน และยังสามารถปรับลดหรือขยายเวลาออกไปก็ได้ ถ้าทุกฝ่ายเห็นชอบด้วย

2. ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรปฏิบัติ ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักการ เพื่อความสำเร็จของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ดังนี้

2.1 เจ้าหนี้สถาบันการเงิน เจ้าหนี้การค้าหรือเจ้าหนี้อื่น

- เจ้าหนี้ไม่ควรดำเนินการบางอย่าง (เช่น บังคับหลักประกัน ลิดดอกเบี้ยยในอัตราผิดนัด หรือดำเนินคดีตามกฎหมายล้มละลาย เป็นต้น) ในระหว่างที่มีการรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลเบื้องต้นถึงศักยภาพในเชิงธุรกิจของลูกหนี้ว่า สมควรที่จะปรับปรุงโครงสร้างหนี้หรือไม่ ฝ่ายบริหารของเจ้าหนี้ต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในทุกขั้นตอนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้
- เจ้าหนี้ต้องร่วมกันแต่งตั้งสถาบันที่เป็นแกนนำในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เพื่อทำหน้าที่จัดการและประสานงานให้บรรลุผลตามเวลาที่กำหนดไว้ สถาบันการเงินที่เป็นแกนนำจะต้องทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการเจ้าหนี้ด้วย โดยคณะกรรมการเจ้าหนี้จะประกอบด้วยตัวแทนจากกลุ่มเจ้าหนี้ต่าง ๆ เพื่อให้ส่วนได้เสียของเจ้าหนี้ทุกรายได้รับความคุ้มครองและเอาใจใส่
- การตัดสินใจในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ควรกระทำโดยอาศัยข้อมูลที่ครบถ้วน สมบูรณ์ และผ่านการตรวจสอบแล้ว
- เจ้าหนี้ต้องควบคุมค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญที่จะประเมินความเป็นไปได้ทางธุรกิจ เนื่องจากค่าใช้จ่ายดังกล่าวโดยประเพณีปฏิบัติแล้วลูกหนี้จะเป็นผู้รับผิดชอบ
- เจ้าหนี้ผู้มีหลักประกันไม่ควรถูกบังคับหลักประกัน โดยไม่มีสิ่งตอบแทน หรือให้เจ้าหนี้อื่นมีสิทธิเหนือหลักประกันต่อไป เจ้าหนี้ที่ให้สินเชื่อใหม่แก่ลูกหนี้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ควรได้รับสิทธิชำระหนี้ในลำดับก่อนเจ้าหนี้อื่น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบุริมสิทธิเหนือหลักประกันและข้อตกลงระหว่างเจ้าหนี้ด้วย
- เจ้าหนี้ควรจะทำให้ความสำคัญแก่หลักประกัน และผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการที่ลูกหนี้มีความสามารถในการทำกำไรดีขึ้นมากกว่ามุ่งที่จะกำหนดอัตราดอกเบี้ย และเรียกค่าธรรมเนียมในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในอัตราสูง

- เจ้าหนี้บางรายอาจขายหนี้ของตนเองได้แต่จะต้องไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยจะต้องแจ้งให้ผู้ซื้อทราบถึงสถานะล่าสุดของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เพื่อมิให้ผู้ซื้อหยิบยกขึ้นเป็นเหตุอันจะเป็นอุปสรรคในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้
- ควรจะเฉลี่ยความเสียหายที่เกิดจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้อย่างยุติธรรม โดยคำนึงถึงลำดับก่อนหลังในการได้รับชำระหนี้ตามกฎหมาย
- เจ้าหนี้จะยังคงสามารถบังคับใช้สิทธิของตนได้โดยอิสระบนพื้นฐานของผลประโยชน์ที่ได้เสียของตน แต่ควรพิจารณาถึงผลกระทบที่จะมีต่อเศรษฐกิจไทย เจ้าหนี้รายอื่นและลูกหนี้ที่มีศักยภาพในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

2.2 นักบัญชีอิสระ หมายความว่า ที่ปรึกษาทางการเงิน

- จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพหรือในการทำหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลและความเป็นไปได้ของแผนธุรกิจหรือแผนการปรับปรุงและมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ควรมีความรู้ที่จำเป็นเกี่ยวกับประเทศไทยและต้องไม่รับงานที่มีผลประโยชน์ขัดแย้งกับผลประโยชน์ของตน

2.3 ลูกหนี้ หรือฝ่ายบริหารของลูกหนี้

- จะต้องจัดหาข้อมูลทางการเงินและการบริหารงานที่ถูกต้องและครบถ้วนตามกำหนดเวลา เพื่อประกอบการจัดทำและนำเสนอแผนธุรกิจ รวมทั้งแผนกระแสเงินสด เพื่อให้การพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นไปอย่างโปร่งใส
- ลูกหนี้จะต้องให้ความร่วมมือในการเข้าประชุมทุกครั้ง
- เจ้าหนี้จะต้องยินยอมที่จะไม่เรียกร้องให้ลูกหนี้รายใดรายหนึ่งชำระหนี้ และ/หรือกระทำการอื่นใดต่อลูกหนี้ในระหว่างการรวบรวมข้อมูล และประเมินศักยภาพในเชิงธุรกิจของลูกหนี้ ลูกหนี้ไม่ควรดำเนินการก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายใด ๆ นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายปกติในทางการค้า หรือกระทำการใด ๆ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากเจ้าหนี้ทุกราย

2.4 บทบาทของทางการ

ทางการโดยคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ มีบทบาทในการติดตามความคืบหน้าของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และช่วยผลักดันให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ดำเนินต่อไปได้ โดยจะทบทวนกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเอื้ออำนวยต่อการปรับปรุงโครงสร้างหนี้อย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

1. ลูกหนี้ขนาดเล็ก

ขั้นตอนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ขนาดเล็ก เช่น ลูกหนี้ที่มียอดหนี้คงค้างต่ำกว่า 5 ล้านบาท มีดังนี้

(1) การสำรวจธุรกิจของตนเองในเบื้องต้น

ลูกหนี้ที่มีปัญหาหนี้คงค้างกับสถาบันการเงิน จะต้องพิจารณาธุรกิจของตนเองก่อนว่า มีแนวทางที่จะแก้ไขหนี้ปัญหานี้คงค้างอย่างไร เพื่อให้ธุรกิจของตนที่ดำเนินการอยู่ดำเนินการต่อไปได้ ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเป็นต้องหารือกับเจ้าหนี้ก็ควรที่จะเปิดเผยข้อมูล ตลอดจนรับฟังคำแนะนำจากเจ้าหนี้สถาบันการเงิน เพื่อให้ธุรกิจดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งเป็นการร่วมกันช่วยแก้ไขปัญหาก่ที่เกิดขึ้นให้บรรลุผลโดยเร็ว

(2) การหารือระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้

เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายต้องการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ การพบกันเพื่อหารือปัญหาจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อหารือถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาก่ที่เกิดขึ้น และพิจารณาความสามารถของลูกหนี้ในการดำเนินธุรกิจต่อไปจนสามารถชำระหนี้ได้ ซึ่งอาจจำเป็นต้องเชิญบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญเป็นคนกลางและเป็นที่ยอมรับของทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้มาร่วมแนะนำการแก้ไขด้วย เพื่อดำเนินการตามแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุด

หากมีปัญหาการนัดหารือ คู่กรณีสามารถร้องขอให้มีการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไปยังคณะอนุกรรมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้จังหวัดหรือที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ สำนักงานภาคเหนือ สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสำนักงานภาคใต้ ธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นคนกลางในการนัดให้ทั้งสองฝ่ายพบปะเจรจากัน

(3) การจัดทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้

เมื่อข้อตกลงแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจจากทั้งฝ่ายเจ้าหนี้และลูกหนี้แล้ว จะต้องจัดทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติและเป็นหลักฐานในการรับสิทธิประโยชน์จากทางต่อไป

2. ลูกหนี้ขนาดกลางและขนาดใหญ่

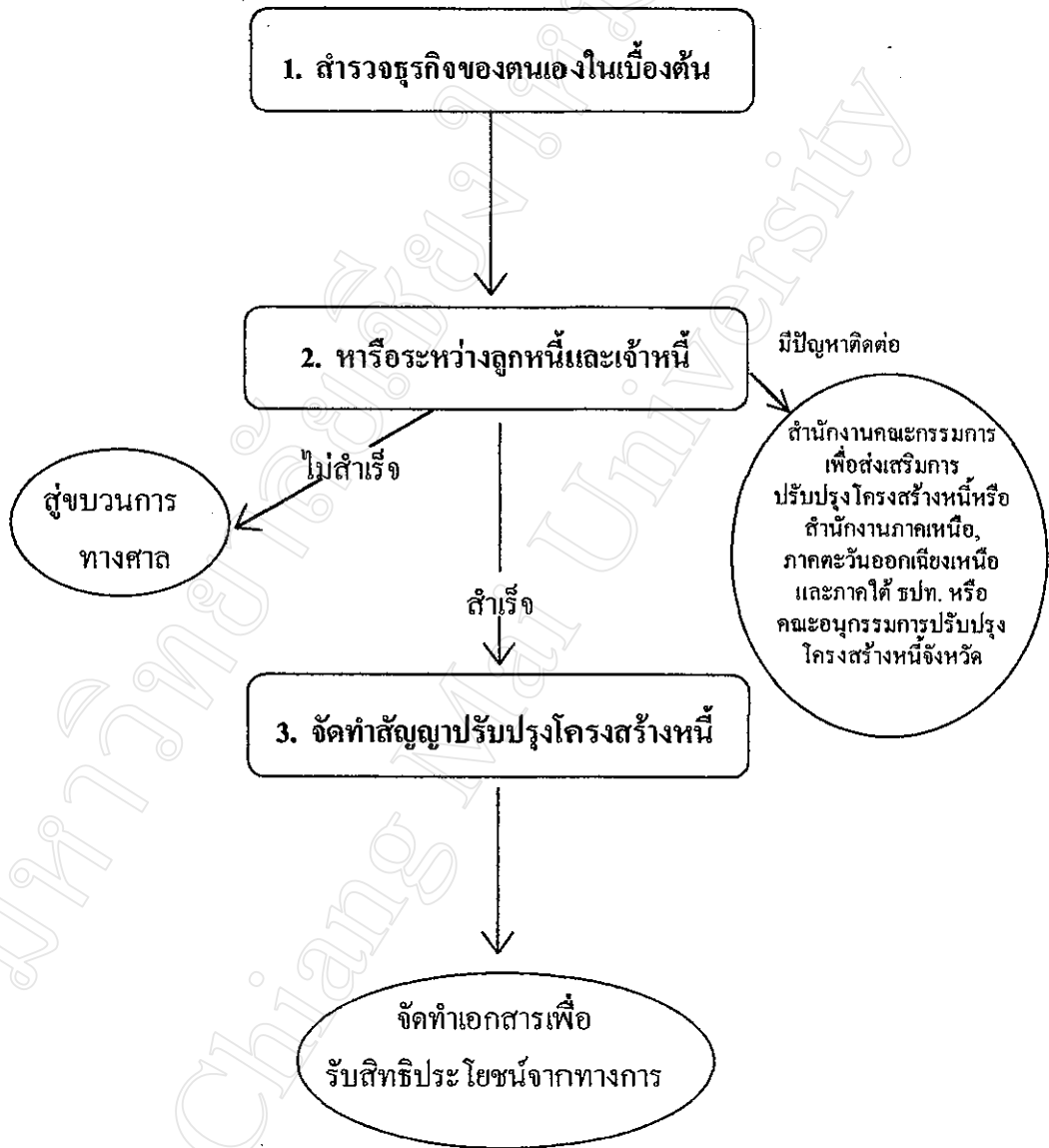
สำหรับลูกหนี้ขนาดกลางและขนาดใหญ่ เช่น ลูกหนี้ที่มียอดหนี้คงค้างตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไปนั้น แนวทางขั้นตอนในการปรับปรุง โครงสร้างหนี้ จะมีลักษณะเดียวกับลูกหนี้ขนาดเล็ก เพียงแต่มีขั้นตอนที่ซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากเกี่ยวข้องกับเจ้าหนี้หลายคน ทรัพย์สินที่ใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้เป็นจำนวนมากทำให้ต้องใช้เวลาในการประเมิน ซึ่งอาจจะมีข้อเพิ่มเติมในการดำเนินการดังนี้

(1) การแต่งตั้งคณะกรรมการเจ้าหนี้ เนื่องจากมีเจ้าหนี้หลายรายทำให้ยากต่อการเจรจา จึงอาจมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเจ้าหนี้เป็นตัวแทนของเจ้าหนี้ในการเจรจา รวมทั้งอาจตั้งสถาบันการเงินเจ้าหนี้เป็นแกนนำในการปรับปรุง โครงสร้างหนี้ด้วย

(2) การแต่งตั้งนักบัญชีอิสระและผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ตลอดจนที่ปรึกษาทางการเงิน เนื่องจากจะมีความยุ่งยากในด้านบัญชี หรือการประเมินหลักทรัพย์ หรือข้อกำหนดด้านเทคนิคอื่น ๆ จึงอาจจะมีการตั้งบุคคลที่เป็นกลาง หรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องมาเป็นที่ปรึกษา

(3) การจัดทำบันทึกข้อตกลง เนื่องจากมีผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก จึงควรจัดทำบันทึกข้อตกลงกันก่อนที่จะทำสัญญาปรับปรุง โครงสร้างหนี้

ขั้นตอนในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

สมาคมธนาคารไทย สมาคมบริษัทเงินทุน และสมาคมธนาคารต่างชาติ ได้ร่วมกันจัดทำสัญญาขึ้น 2 ฉบับ คือ สัญญาระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ (Debtor-Creditor Agreement) และสัญญาระหว่างเจ้าหนี้ (Inter-Creditor Agreement) สัญญาทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวเป็นสัญญาที่มีข้อผูกพันระหว่างผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ฝ่ายลูกหนี้และเจ้าหนี้ร่วมกันแก้ไขปัญหาหนี้ของลูกหนี้และปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงิน ซึ่งจะทำให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้กรณีที่มีเจ้าหนี้หลายรายมีขั้นตอนที่ชัดเจนและเกิดผลสำเร็จได้เร็วขึ้น

1. ประโยชน์ที่ลูกหนี้และเจ้าหนี้จะได้รับจากการเข้าร่วมลงนามในสัญญา

ด้านลูกหนี้ คาดว่าการเจรจาปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้สถาบันการเงินต่าง ๆ จะดำเนินการไปได้เร็วขึ้น โดยสามารถเจรจากับเจ้าหนี้ผ่านธนาคารค้ำประกันหรือคณะกรรมการเจ้าหนี้ และในกรณีมีข้อขัดแย้งจะมีผู้ไกล่เกลี่ยให้การเจรจาสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว ส่วนด้านเจ้าหนี้ จะมีโอกาสได้รับชำระหนี้อย่างเป็นธรรม รวมทั้งจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมและยุติธรรมทั้งเจ้าหนี้ในประเทศและต่างประเทศซึ่งรวมทั้งเจ้าหนี้ที่มีหลักประกัน และไม่มีหลักประกันด้วย นอกจากนี้ เจ้าหนี้สามารถทราบข้อมูลฐานะการเงิน รวมทั้งภาระหนี้ปัจจุบันทั้งหมดที่ถูกต้องของลูกหนี้เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาหาแนวทางที่เหมาะสมในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามขั้นตอนและกำหนดเวลาในการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ และมีแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน รวมทั้ง เจ้าหนี้จะมีความมั่นใจได้ว่าแผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้จะได้รับการพิจารณาทบทวนจากคณะกรรมการที่เป็นกลาง

2. สาระสำคัญของสัญญาระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ (Debtor - Creditor Agreement) และสัญญาระหว่างเจ้าหนี้ (Inter - Creditor Agreement)

สัญญาดังกล่าวได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำแผนปรับปรุงโครงสร้างหนี้และการพิจารณาให้ความเห็นชอบแผน โดยลูกหนี้จะต้องจัดเตรียมข้อมูลที่สำคัญเพื่อให้เจ้าหนี้ใช้ในการพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และให้ทั้งลูกหนี้และเจ้าหนี้ร่วมกันกำหนดตารางเวลาที่ชัดเจนในการจัดทำแผนและพิจารณาให้ความเห็นชอบแผน ซึ่งจะส่งผลทำให้เจ้าหนี้และลูกหนี้สามารถปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ในกรณีที่มีความเห็นที่ขัดแย้งกัน ลูกหนี้และเจ้าหนี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถร้องขอให้คณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (คปน.) แต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) เพื่อให้เกิดข้อยุติและช่วยให้ขบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ดำเนินต่อไปได้

นอกจากนี้ เพื่อให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นไปอย่างกว้างขวาง มีประสิทธิภาพ และนำไปใช้กับลูกหนี้ทั่วประเทศต่อไป โดยเฉพาะลูกหนี้ขนาดกลางและเล็ก สมาคมธนาคารไทยและสมาคมบริษัทเงินทุน ได้จัดทำบันทึกข้อตกลงในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. เป็นบันทึกข้อตกลงที่เน้นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้กับลูกหนี้ขนาดกลางและเล็ก ที่มีเจ้าหนี้เป็นธนาคารพาณิชย์ไทยและบริษัทเงินทุน โดยเป็นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ที่มีธนาคารเจ้าหนี้รายเดียวหรือเป็นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้แต่ละราย

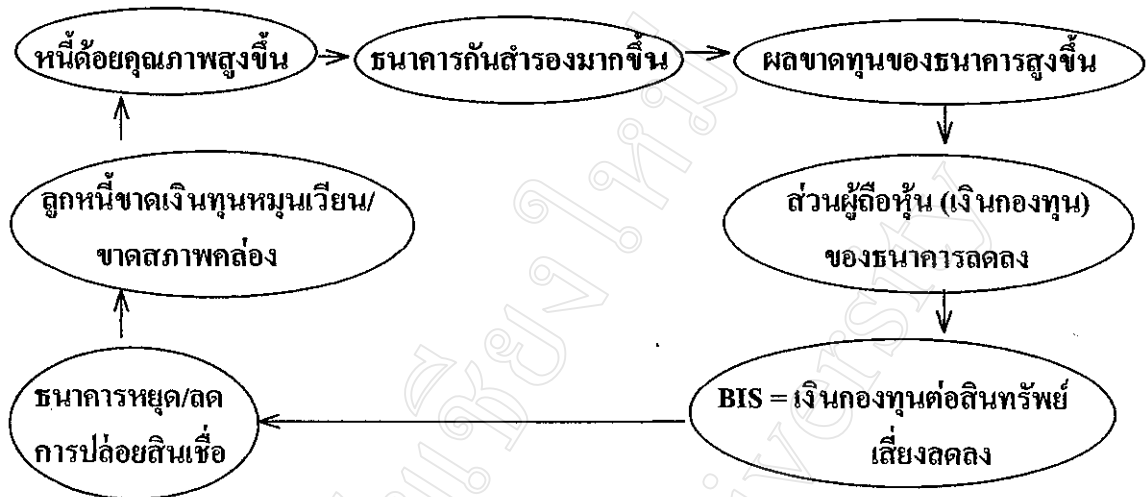
2. มีการกำหนดขั้นตอนในการคัดเลือกกลุ่มลูกหนี้เป้าหมายที่จะดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยสถาบันการเงินเจ้าหนี้เป็นผู้เสนอรายชื่อลูกหนี้ หรือลูกหนี้สมัครใจจะปรับปรุงโครงสร้างหนี้เอง ซึ่งเมื่อ คปน. ให้ความเห็นชอบรายชื่อลูกหนี้ดังกล่าว ก็จะเข้าสู่กระบวนการข้อตกลงทันทีเมื่อลูกหนี้ได้ลงนาม

3. มีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ชัดเจน กล่าวคือ กระบวนการขั้นตอนในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้โดยปกติกำหนดระยะเวลาไว้ไม่เกิน 60 วัน และในกรณีที่ต้องผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ยให้เวลาเพิ่มอีก 15 วัน

4. มีกระบวนการไกล่เกลี่ย ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งในการเจรจา โดยผู้ไกล่เกลี่ย จะมาจากบุคคลที่เป็นกลางทำหน้าที่พิจารณาไกล่เกลี่ย และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

โดยปกติทัศนคติของลูกหนี้ไม่มีใครอยากเป็นหนี้ ไม่มีใครอยากผิคนัดผิผิตสัญญา ให้ใครมาเร่งรัดทวงหนี้ เสียทรัพย์สินหรือกิจการของตนไปและต้องพยายามอย่างสุดความสามารถที่จะเก็บรักษาทรัพย์สินและกิจการของตนไว้ ในขณะที่ทางฝ่ายธนาคารพาณิชย์เจ้าหนี้ก็มีทัศนคติที่ไม่ต่างกันกับลูกหนี้ คือ ไม่อยากจะสูญเสียดอกเบี้ยหรือเงินลงทุนของตนไป ดังนั้น ทัศนคติในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ก็คือ ทั้งฝ่ายลูกหนี้และธนาคารพาณิชย์เจ้าหนี้ต้องให้ความสำคัญกับการหาหนทางให้อยู่รอดทั้งฝ่ายลูกหนี้และเจ้าหนี้ นั่นคือ ทั้ง 2 ฝ่ายต้องมาประนีประนอมกันพบกันคนละครั้งทางเฉลี่ยความสูญเสีย

วงจรปัญหาของลูกหนี้และเจ้าหนี้

3. แผนฟื้นฟูระบบสถาบันการเงินตามมาตรการ 14 สิงหาคม 2541

เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2541 กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกมาตรการตามแผนฟื้นฟูระบบสถาบันการเงินเนื่องจากระบบสถาบันการเงินประสบปัญหาไม่สามารถปล่อยสินเชื่อเพื่อหล่อเลี้ยงระบบเศรษฐกิจได้ แม้ว่ารัฐบาลจะได้ผ่อนคลายนโยบายการเงินและนโยบายการคลังมาอย่างต่อเนื่องและอัตราดอกเบี้ยจะค่อย ๆ ลดลงแล้วก็ตาม แต่เม็ดเงินที่รัฐบาลได้ปล่อยเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจก็ยังไม่ถ่ายเทไปยังภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง เนื่องจากระบบสถาบันการเงินไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและผนวกกับโอกาสในการระดมทุนของธุรกิจไทย จากตลาดเงินและตลาดทุนต่างประเทศได้หดตัวลงอย่างมากหลังจากที่ประเทศไทยและประเทศอื่นในภูมิภาคประสบภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดสินเชื่อที่จะนำมาใช้ปรับโครงสร้างการผลิตทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินนโยบายกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของรัฐบาล

สาเหตุหลัก 3 ประการที่สถาบันการเงินไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ คือ

1. สถาบันการเงินขาดเงินกองทุนที่เพียงพอ เพราะมีผลขาดทุนสูงจากการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา โดยเฉพาะเป็นผลมาจากสินเชื่อคุณภาพที่ได้เพิ่มขึ้นมากในช่วงเศรษฐกิจหดตัวในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2541 ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบมีผลขาดทุนรวมกันถึง 113,000 ล้านบาท ซึ่งธนาคารพาณิชย์ต้องตัดผลขาดทุนดังกล่าวออกจากเงินกองทุน ทำให้ความสามารถในการปล่อยสินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์ลดลงกว่า 1,320,000 ล้านบาท (หรือประมาณ 12 เท่าของเงินกองทุนที่ลดลง เมื่อคิดตามอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงร้อยละ 8.5 ที่ธนาคารพาณิชย์จะ

ต้องดำรงตามกฎหมาย) ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 23 ของปริมาณสินเชื่อทั้งระบบของธนาคารพาณิชย์

2. สถาบันการเงินเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการปล่อยสินเชื่อ โดยยอมรับความเสี่ยงน้อยลง เนื่องจากเกรงว่าสินเชื่อใหม่จะกลายเป็นสินเชื่อด้วยคุณภาพ
3. โครงการลงทุนของภาคเอกชนที่คาดว่าจะให้ผลตอบแทนสูงในระยะยาวมีจำกัด

นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์จำนวนหนึ่งประสบปัญหาความไม่แน่นอนของเงินฝาก เงินฝากที่ถูกโยกย้ายระหว่างธนาคารพาณิชย์ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้เต็มที่ และสร้างภาระให้แก่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ซึ่งต้องเข้ามาช่วยเหลือ

ปัญหาในระบบสถาบันการเงินนี้รัฐบาลไทยได้ดำเนินมาตรการเพื่อแก้ไขมาโดยตลอด 9 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 การแก้ปัญหาสินเชื่อด้วยคุณภาพซึ่งแก้ไขปัญหาโดย

- กระตุ้นระบบเศรษฐกิจด้วยการขาดดุลการคลังและลดอัตราดอกเบี้ยลงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควบคุมอัตราเงินเฟ้อมิให้เพิ่มสูงขึ้น อันจะทำให้้อัตราดอกเบี้ยลดลงได้อย่างถาวร ซึ่งผลของการฟื้นตัวของระบบเศรษฐกิจจะทำให้สินเชื่อด้วยคุณภาพกลับมาเป็นสินเชื่อที่มีคุณภาพ
- สนับสนุนและเร่งรัดให้เกิดการระดมหนี้ โดยการวางหลักเกณฑ์การเลื่อนชั้นหนี้ด้วยคุณภาพมาเป็นหนึ่งปกติ ยกเว้นภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการระดมหนี้ จัดตั้งคณะกรรมการระดมหนี้เพื่อส่งเสริมดูแลการระดมหนี้รายใหญ่ รวมทั้งสนับสนุนให้สถาบันการเงินระดมหนี้โดยตรงกับลูกหนี้รายกลางและรายเล็ก และสำหรับลูกค้ายุคบุคคล ได้ดำเนินการให้สถาบันการเงินยืดเวลาชำระสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย จาก 20 ปี เป็น 30 ปี ซึ่งมาตรการเหล่านี้จะทำให้มีการปรับสภาพสินเชื่อด้วยคุณภาพเป็นสินเชื่อที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นได้ทางหนึ่ง ส่งผลให้สถาบันการเงินมีความสามารถในการปล่อยสินเชื่อได้เพิ่มขึ้น
- ปรับปรุงกระบวนการพิจารณาบังคับคดีโดยการออกกฎหมายว่าด้วยการบังคับหลักประกันและปรับปรุงกฎหมายล้มละลาย ทำให้การจัดการกับปัญหาสินเชื่อด้วยคุณภาพของสถาบันการเงินมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น
- เร่งแก้ปัญหาระงับการชะงักชะงันของภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงที่ประสบปัญหาเป็นรายภาค ซึ่งได้ดำเนินการแก้ไขมาแล้วหลายภาค เช่น ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล การแก้ปัญหาเป็นรายภาคนี้จะทำให้สินเชื่อด้วยคุณภาพของภาค

เศรษฐกิจดังกล่าวได้รับการดูแลแก้ไข สามารถกลับมาดำเนินธุรกิจและมีความสามารถในการชำระหนี้เดิมได้

ด้านที่ 2 การแก้ปัญหาเงินกองทุน

ปัญหาในระบบสถาบันการเงินหากไม่ได้แก้ไขโดยเร่งด่วน ผู้ผลิตที่มีศักยภาพจำนวนหนึ่งจะขาดสภาพคล่องไม่สามารถดำเนินการผลิตต่อไปได้ สินเชื่อที่เคยมีคุณภาพก็จะกลายเป็นสินเชื่อด้วยคุณภาพ ส่งผลให้สถาบันการเงินต้องตัดเงินกองทุนมาตั้งเป็นเงินสำรองเพื่อหนี้สูญเพิ่มขึ้น ความสามารถในการปล่อยสินเชื่อแก่ภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงก็จะลดลงเรื่อย ๆ กลายเป็นวงจรที่จะส่งผลให้มีปัญหาการขาดสภาพคล่องและวิกฤตเศรษฐกิจหรือความรุนแรงมากขึ้น

รัฐบาลจึงได้ดำเนินมาตรการหลายอย่างเพื่อสนับสนุนการเพิ่มทุนของธนาคารพาณิชย์ ได้แก่

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งเร่งเพิ่มทุนด้วยตนเอง
- ปรับเกณฑ์การจัดชั้นหนี้และเกณฑ์ การตั้งสำรองเพื่อหนี้สูญให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์แสดงถึงสถานะการเงินที่แท้จริง
- ผ่อนปรนให้ชาวต่างชาติสามารถถือหุ้นในธนาคารพาณิชย์ได้เพิ่มขึ้น

โดยมาตรการเหล่านี้ได้ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์จำนวนหนึ่งประสบความสำเร็จในการเพิ่มทุน โดยอาศัยแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศได้ระดับหนึ่ง แต่จากความผันผวนทางเศรษฐกิจในภูมิภาคและการหดตัวของระบบเศรษฐกิจ ทำให้ปริมาณสินเชื่อด้วยคุณภาพเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้โอกาสที่ธนาคารพาณิชย์จะสามารถเพิ่มทุนได้ด้วยตนเองลดต่ำลงไปด้วย และมีผลกระทบโดยตรงต่อการให้สินเชื่อเพื่อหล่อเลี้ยงระบบเศรษฐกิจ

จากการที่โอกาสในการระดมทุนของธุรกิจไทยจากตลาดเงินและตลาดทุนในต่างประเทศได้หดตัวลงอย่างมาก และแหล่งเงินทุนในประเทศมีไม่เพียงพอ รัฐบาลจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปช่วยเหลือในการเพิ่มทุนแก่ระบบสถาบันการเงิน เพื่อให้ระบบสถาบันการเงินกลับมาทำงานได้เต็มประสิทธิภาพอีกครั้งหนึ่ง ป้องกันไม่ให้ผู้ผลิตที่มีศักยภาพต้องปิดกิจการลงเนื่องจากขาดสภาพคล่อง ช่วยส่งเสริมการประนอมหนี้อันจะทำให้ธุรกิจส่วนหนึ่งที่เคยมีปัญหาด้านการเงินสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ไม่ต้องเลิกกิจการหรือเลิกจ้างพนักงาน

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นไปอย่างได้ผลและเป็นระบบ กระทรวงการคลังจึงได้จัดทำแผนฟื้นฟูระบบสถาบันการเงินขึ้นมา ซึ่งเป็นแผนการแก้ไขปัญหาลึกของระบบสถาบันการเงินได้อย่างเป็นระบบ แผนฟื้นฟูระบบสถาบันการเงินประกอบด้วยมาตรการช่วยเหลือ

ทุนสถาบันการเงินทั่วไป มาตรการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เข้าแทรกแซง ภาระทางการเงินที่คาดว่าจะเกิดขึ้นต่อรัฐบาลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

มาตรการช่วยเพิ่มทุนสถาบันการเงินทั่วไป

เพื่อช่วยเหลือธนาคารพาณิชย์ซึ่งมีศักยภาพที่จะดำเนินการต่อไปได้แต่ติดปัญหาในเรื่องของการเพิ่มทุน กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยจึงเห็นสมควรที่จะเพิ่มทุนธนาคารพาณิชย์ที่ต้องการเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์มีเงินกองทุนพอเพียงและเพื่อเพิ่มความมั่นใจว่าจะสามารถหาเงินกองทุนเพิ่มเติม ถ้าหากว่ามีผลขาดทุนสูงขึ้น รวมทั้งจะช่วยให้เอกชนที่สนใจร่วมทุนมั่นใจว่าสถาบันการเงินนั้นได้จัดการหนี้ด้วยคุณภาพชัดเจนในระดับหนึ่ง การที่รัฐบาลมีมาตรการช่วยเพิ่มทุนนี้จะทำให้ธนาคารพาณิชย์สามารถหาผู้ร่วมทุนเอกชนได้ง่ายขึ้น อันจะทำให้ธนาคารพาณิชย์มีความสามารถในการปล่อยสินเชื่อเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจได้เพิ่มขึ้น เป็นการแก้ไขปัญหาคาขาดสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจได้อย่างแท้จริง และเป็นพื้นฐานให้ระบบเศรษฐกิจกลับมาฟื้นตัวอีกครั้งหนึ่ง นอกจากนี้ มาตรการนี้ยังมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างแรงจูงใจให้ธนาคารพาณิชย์เร่งระดมหนี้อย่างรวดเร็ว มาตรการนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ โครงการช่วยเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 (Tier - 1 Capital) และโครงการช่วยเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 2 (Tier - 2 Capital) โดยธนาคารพาณิชย์จะสามารถเลือกเข้าโครงการใดโครงการหนึ่งหรือทั้ง 2 โครงการก็ได้ และเพื่อเป็นการสนับสนุนการช่วยเพิ่มเงินกองทุนตามโครงการจะมีการปรับหลักเกณฑ์ของเงินกองทุนให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์จัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ (Asset Management Company - AMC) เพื่อจัดการกับสินทรัพย์ด้วยคุณภาพ

โครงการช่วยเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1

โครงการนี้เป็นโครงการตามความสมัครใจ โดยรัฐบาลจะช่วยเพิ่มทุนด้วยหุ้นบุริมสิทธิให้ธนาคารพาณิชย์ที่ต้องการเข้าร่วมโครงการ เพื่อส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์หาผู้ร่วมทุนภาคเอกชนได้ง่ายขึ้น ธนาคารพาณิชย์ที่เข้าร่วมโครงการจะต้องตั้งเงินสำรองเพื่อหนี้สงสัยจะสูญให้ครบถ้วนในทันทีตามเกณฑ์ปี 2543 ของธนาคารแห่งประเทศไทย ดังนั้น รัฐบาลและเอกชนผู้ร่วมทุนใหม่ไม่ต้องรับภาระในการตั้งเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์ด้วยคุณภาพที่เกิดขึ้นก่อนเข้าร่วมทุน

ธนาคารพาณิชย์ที่เข้าโครงการช่วยเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 จะต้องส่งแผนปรับปรุงการดำเนินงานของธนาคารให้คณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อการปฏิรูประบบสถาบันการเงินพิจารณา (Financial Restructuring Advisory Committee) แผนปรับปรุงการดำเนินงานนี้ต้องรวมถึงแผนการจัดการหนี้ด้วยคุณภาพหลังจากที่ได้มีการตั้งสำรองเพื่อหนี้สูญในทันทีแล้ว ธนาคารพาณิชย์อาจ

จะยังเก็บสินเชื่อด้อยคุณภาพไว้ในบัญชีสินทรัพย์ของตนหรือจำหน่ายออกไปให้บริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงินทำการบริหารก็ได้

เมื่อแผนปรับปรุงการดำเนินงานได้รับความเห็นชอบ และธนาคารพาณิชย์ได้ตั้งเงินสำรองเพื่อหนี้สงสัยจะสูญครบถ้วนในทันทีแล้ว ถ้าธนาคารพาณิชย์เหลือเงินกองทุนชั้นที่ 1 ต่อสินทรัพย์เสี่ยงต่ำกว่าร้อยละ 2.5 รัฐบาลจะเพิ่มทุนให้ธนาคารพาณิชย์จนถึงร้อยละ 2.5 สำหรับส่วนที่เกินกว่าร้อยละ 2.5 รัฐบาลจะเพิ่มทุนให้ธนาคารพาณิชย์ไม่เกินเงินเพิ่มทุนของเอกชนที่จะเข้ามาร่วมทุน ทั้งนี้ เพื่อให้มีอัตราเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ตามกฎหมาย

เงินกองทุนชั้นที่ 1 ที่รัฐบาลเพิ่มให้ รัฐบาลจะออกพันธบัตรรัฐบาลเพื่อชำระค่าหุ้นบุริมสิทธิของธนาคารพาณิชย์ โดยพันธบัตรรัฐบาลมีระยะเวลาได้ถอน 10 ปี ดอกเบี้ยตามอัตราตลาด หุ้นบุริมสิทธิที่รัฐบาลและผู้ร่วมทุนใหม่จะถือในธนาคารพาณิชย์เป็นหุ้นบุริมสิทธิที่มีสิทธิออกเสียงได้ ผู้ถือหุ้นเดิมจึงจะต้องรับความเสียหายหรือผลขาดทุนที่อาจจะเกิดขึ้นเพิ่มเติมจนหมดทุนก่อน หลังจากนั้น รัฐบาลและผู้ถือหุ้นใหม่จึงจะรับภาระผลขาดทุนของธนาคารพาณิชย์ นอกจากนี้ หุ้นบุริมสิทธิที่รัฐบาลจะถืออยู่นั้นต้องมีเงื่อนไขกำหนดให้จ่ายเงินปันผลสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของพันธบัตรรัฐบาลร้อยละ 1 และต้องให้สิทธิรัฐบาลสามารถเปลี่ยนหุ้นบุริมสิทธิเป็นหุ้นสามัญได้ หากเห็นสมควร เนื่องจากหากธนาคารพาณิชย์มีกำไรจ่ายปันผลได้รัฐบาลจะไม่มีภาระงบประมาณ และรัฐบาลอาจได้รับประโยชน์จากมูลค่าหุ้นบุริมสิทธิที่อาจสูงขึ้นอีกด้วย

รัฐบาลหรือเอกชนผู้ร่วมลงทุนใหม่ มีสิทธิ์ที่จะปรับเปลี่ยนผู้บริหารธนาคารพาณิชย์หากเห็นสมควร และรัฐบาลสงวนสิทธิ์ที่จะแต่งตั้งกรรมการ ในคณะกรรมการบริหารตามสัดส่วนการถือหุ้นของรัฐบาล โครงการนี้ให้โอกาสธนาคารพาณิชย์แจ้งความจำนงเข้าร่วมโครงการจนถึงสิ้นปี 2543

โครงการช่วยเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 2

โครงการนี้เปิดโอกาสให้ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งเข้าร่วมไม่ว่าจะได้เข้าร่วมโครงการช่วยเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 1 หรือไม่ก็ตาม โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยลดผลกระทบจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่มีต่อเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ โดยรัฐบาลจะช่วยเงินกองทุนชั้นที่ 2 ให้ธนาคารพาณิชย์ที่ได้ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ที่เข้าร่วมโครงการนี้สามารถขอให้รัฐบาลช่วยเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 2 ได้เป็นรายไตรมาส โดยจะต้องส่งรายงานผลการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

เงินกองทุนชั้นที่ 2 ที่รัฐบาลเพิ่มให้จะอยู่ในรูปของพันธบัตรรัฐบาลที่มีระยะเวลาได้ถอน 10 ปี ไม่สามารถเปลี่ยนมือได้ (Non - Tradable) โดยมีอัตราดอกเบี้ยตามอัตราตลาด โดย

ธนาคารพาณิชย์จะต้องออกหุ้นกู้ด้อยสิทธิให้กับรัฐบาล โดยมีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของพันธบัตรรัฐบาลร้อยละ 1 ดังนั้น โครงการเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 2 จะไม่เป็นภาระต่องบประมาณของรัฐบาลในระยะยาว เพื่อเร่งรัดให้ธนาคารพาณิชย์ระดมหนี้ รัฐบาลจะช่วยเพิ่มเงินกองทุนชั้นที่ 2 ให้ธนาคารพาณิชย์ที่ระดมหนี้ได้ก่อนสิ้นเดือนมิถุนายน 2542 ในจำนวนเท่ากับร้อยละ 100 ของการตัดหนี้สูญหรือการต้องตั้งสำรอง ซึ่งเกิดจากการระดมหนี้ และร้อยละ 20 ของสินเชื่อที่ให้เพิ่มขึ้นแก่ภาคเอกชน เงินกองทุนชั้นที่ 2 ที่ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งจะได้รับจากทั้ง 2 ส่วนรวมกันนั้นจะลดลงร้อยละ 25 สำหรับทุก ๆ 6 เดือนหลังสิ้นเดือนมิถุนายน 2542 จนกว่าจะสิ้นสุดโครงการในวันที่ 31 ธันวาคม 2543 แต่ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งจะได้รับเงินกองทุนชั้นที่ 2 ไม่เกินร้อยละ 2 ของสินทรัพย์เสี่ยง โดยเงินกองทุนที่ได้ในส่วน of สินเชื่อใหม่ที่ให้แก่ภาคเอกชนทั่วไปจะต้องไม่เกินร้อยละ 1 ของสินทรัพย์เสี่ยงและสัญญาประนอมหนี้แต่ละสัญญาจะได้เงินกองทุนชั้นที่ 2 ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินที่ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งมีสิทธิได้รับตามโครงการนี้

หากส่วนสูญเสียดังกล่าวจากการระดมหนี้ส่วนเกินกว่าสำรองที่กันไว้แล้วเท่ากับ A และเงินให้สินเชื่อแก่ภาคเอกชนที่เพิ่มขึ้นสุทธิ คือ B ปริมาณเงินกองทุนชั้นที่ 2 ที่รัฐบาลจะให้แก่ธนาคารพาณิชย์มีจำนวนดังนี้

$(A + 0.2B)$ จนถึงสิ้นเดือนมิถุนายน 2542

$(0.75)(A + 0.2B)$ จนถึงสิ้นเดือนธันวาคม 2542

$(0.5)(A + 0.2B)$ จนถึงสิ้นเดือนมิถุนายน 2543

$(0.25)(A + 0.2B)$ จนถึงสิ้นเดือนธันวาคม 2543

ในกรณีที่เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารพาณิชย์ที่เข้าร่วมโครงการลดลงต่ำกว่าร้อยละ 8.5 รัฐบาลมีสิทธิเปลี่ยนหุ้นกู้ด้อยสิทธิเป็นหุ้นบุริมสิทธิเพื่อให้เป็นเงินกองทุนชั้นที่ 1 ได้

ด้านที่ 3 การเปลี่ยนแปลงมาตรการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์

เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สามารถขอความช่วยเหลือจากรัฐบาล ธนาคารแห่งประเทศไทยออกกฎเกณฑ์ใหม่เกี่ยวกับองค์ประกอบของเงินกองทุนตามเกณฑ์มาตรฐานสากล โดยอัตราความเพียงพอของเงินกองทุนโดยรวมจะคงอยู่ที่ร้อยละ 8.5 ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานสากล (BIS) เล็กน้อย การเปลี่ยนเกณฑ์ให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติตามมาตรฐานสากล จะช่วยทำให้ธนาคารพาณิชย์มีเงินกองทุนชั้นที่ 2 ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 50 นอกจากนี้ ให้สามารถนับการสำรองสำหรับสินเชื่อปกติที่ต้องดำรงในอัตราร้อยละ 1 เป็นเงินกองทุนชั้นที่ 2 ได้ตามมาตรฐานสากล

ด้านที่ 4 การเอื้ออำนวยการจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์เอกชน (บพส. เอกชน)

รัฐบาลตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องมีการดำเนินการเพิ่มเติมเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์มีความคล่องตัวมากที่สุดในการจัดการกับสินทรัพย์ไม่ดี และสามารถปรับโครงสร้างในงบการเงินของธนาคารพาณิชย์ในขณะเดียวกัน รัฐบาลจึงสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์จัดตั้ง เพิ่มทุน และหาเงินทุนสำหรับบริษัทบริหารสินทรัพย์เอกชน (บพส. เอกชน) บพส. เอกชนจะถือเป็นสถาบันการเงินเพื่อให้สามารถระดมทุน (ยกเว้นการรับฝากเงิน) และปล่อยกู้ (เฉพาะกับลูกหนี้เดิม) และสามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม โดยรัฐบาลจะแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ธนาคารพาณิชย์สามารถโอนสินทรัพย์ไปที่ บพส. เอกชน โดยไม่มีอุปสรรคด้านกฎหมาย ภาษี และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่เกิดจากการโอนสินทรัพย์ไปที่ บพส. เอกชน จะได้รับการยกเว้น ธนาคารพาณิชย์จะต้องจัดทำงบการเงินร่วมกับ บพส. ของตนเองด้วย ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์นั้นถือหุ้นใน บพส. เอกชนเกินร้อยละ 50 รพท. จะออกกฎหมายใหม่เกี่ยวกับการดำเนินงานของ บพส. เอกชน

ด้านที่ 5 การแก้ไขปัญหา 4 ธนาคารที่รัฐบาลเข้าแทรกแซง

ธนาคารทั้ง 4 แห่งที่รัฐบาลเข้าแทรกแซงมีเงินกองทุนที่ต่ำและมีจำนวนหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เป็นจำนวนมาก เมื่อคำนึงถึงภาวะที่เกิดกับรัฐบาล รัฐบาลใช้กลยุทธ์ที่ใช้ในการกำหนดมาตรการการแก้ปัญหาของธนาคารทั้งสี่ตามหลักการดังต่อไปนี้

- ใช้เงินของรัฐบาลให้ได้ประโยชน์สูงสุด
- ลดค่าเสียหาย
- เพื่อเปิดโอกาสให้มีการรวมกิจการในระบบธนาคารพาณิชย์
- เปิดโอกาสให้มีการลงทุนของนักลงทุนของทั้งในและต่างประเทศ
- การให้มีความน่าเชื่อถือและความโปร่งใส
- การเพิ่มความมั่นใจในระบบธนาคารพาณิชย์
- การให้มีความต่อเนื่องกับแผนการเพิ่มทุน

เมื่อยึดตามหลักการดังกล่าวข้างต้นและการให้คำปรึกษาของบริษัททวานิชธนกิจต่างชาติแห่งหนึ่ง รัฐบาลได้กำหนดมาตรการแก้ปัญหาดังนี้

ธนาคารศรีนคร (BMB) และธนาคารนครหลวงไทย (SCIB) BMB และ SCIB จะถูกเสนอขายให้แก่ผู้ลงทุนที่สนใจในการเตรียมการสำหรับการขาย ธนาคารทั้งสองจะต้องปฏิบัติ

ตามเกณฑ์การกันสำรองที่กำหนดให้ปฏิบัติภายในปี 2543 ให้เสร็จก่อน โดยจะให้เพิ่มทุนโดยการแปลงหนี้สินของกองทุนฟื้นฟูฯ เป็นทุน ทั้งนี้ ผู้ลงทุนรายใหม่สามารถเสนอซื้อธนาคารได้ถึงร้อยละ 100 และรับโอนสินทรัพย์และหนี้สิน ซึ่งรวมทั้งสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ด้วย โดยรัฐบาลจะรับเฉลี่ยผลเสียหายของสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ รวมทั้งรับประกันผลตอบแทนเพื่อชดเชยภาระหนี้สินด้วย โดยผู้ลงทุนรายใหม่ต้องเสนอแนวทางการเฉลี่ยผลเสียหายและการรับประกันผลตอบแทนที่ต้องการในการยื่นข้อเสนอ ทั้งนี้ คาดว่าขั้นตอนการขายและการโอนกิจการให้ผู้ลงทุนรายใหม่ จะแล้วเสร็จก่อนสิ้นเดือนพฤศจิกายน 2541

ธนาคารมหานคร (FBCB) FBCB จะถูกรวมกับธนาคารกรุงไทย ภายใต้ข้อตกลงการเฉลี่ยผลเสียหายเช่นเดียวกับการประมวลขายธนาคารทั้งสองที่กล่าวข้างต้น ข้อเสนอรวมกิจการของ FBCB กับธนาคารกรุงไทยเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่เครือข่ายของธนาคารทั้งสองมีลักษณะที่เกี่ยวพันกัน โดยธนาคารกรุงไทยจะเข้าครอบครองสำนักงานสาขาทั้งหมดของ FBCB และจะมีสิทธิในการพิจารณาขายสาขาเหล่านี้ก็ได้

ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยกรรม (BBC) สินทรัพย์และหนี้สินที่ดีทั้งหมดของ BBC จะถูกโอนไปที่ธนาคารกรุงไทย พนักงานของ BBC เครือข่ายสาขาและสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ จะยังคงอยู่ BBC ซึ่งจะแปรสภาพเป็นสถาบันการเงินพิเศษที่มีกองทุนฟื้นฟูฯ เป็นเจ้าของกองทุนฟื้นฟูฯ จะเป็นผู้พิจารณาแผนการดำเนินการกับ BBC ภายในสิ้นปี 2542 โดยเป้าหมายของการดำเนินการ คือ การบริหารหนี้ NPL ให้มีอัตราชำระคืนได้สูงสุด การดำเนินการที่เกี่ยวกับพนักงาน และการดำเนินการปิดและขายสำนักงานสาขา

ด้านที่ 6 การปรับโครงสร้างการบริหารงานของธนาคารกรุงไทย

โดยที่ธนาคารกรุงไทย (KTB) จะมีบทบาทสำคัญในการควบรวมธนาคารมหานคร และธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยกรรม รัฐบาลเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะปรับ โครงสร้างและเพิ่มทุนให้กับ KTB โดยมีเป้าหมายที่จะเตรียมการแปรรูป KTB ในอนาคต ทั้งนี้ KTB จะดำเนินการตามแผนการฟื้นฟูระบบสถาบันการเงิน โดยจะมีการตั้งคณะกรรมการใหม่ภายในสิ้นเดือนสิงหาคม 2541 โดยให้มีกรรมการจากภาครัฐบาลเพียงคนเดียว พร้อมนี้จะมีการตั้งคณะกรรมการบริหารใหม่ด้วย โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอกจะเป็นผู้เตรียมแผนการปรับโครงสร้างการบริหารงานอย่างครบถ้วนภายในสิ้นเดือนพฤศจิกายน 2541 ซึ่งแผนการนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย และกระทรวงการคลัง ก่อนการเพิ่มทุน KTB ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติหลักเกณฑ์การจัดชั้นและการกันสำรองปี 2543

ด้านที่ 7 แนวทางการแก้ไขปัญหารุนาการพาณิชย์ 2 แห่ง และบริษัทเงินทุน 5 บริษัทที่รัฐบาลเข้าแทรกแซง

เพื่อป้องกันมิให้เกิดการให้เงินของรัฐบาลในการพุงฐานะของสถาบันการเงินที่ไม่อยู่ในวิสัยที่จะดำเนินกิจการต่อไปได้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้เข้าแทรกแซงธนาคารพาณิชย์ 2 แห่ง และบริษัทเงินทุนที่มีปัญหา จำนวน 5 บริษัท สถาบันการเงินเหล่านี้ไม่อยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการต่อไปได้ตามมาตรฐานของ ธปท. และไม่สามารถเพิ่มทุนใหม่ได้ การเข้าแทรกแซงจึงเป็นความจำเป็นที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับสาธารณชน ธนาคารแห่งประเทศไทยได้สั่งให้สถาบันการเงินดังกล่าวลดทุนและลดราคาหลักทรัพย์ของหุ้นสามัญให้เหลือเพียง 1 สตางค์ต่อหุ้น รัฐบาลได้จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาด้านสถาบันการเงินที่รัฐบาลเข้าแทรกแซงแห่งใหม่ ซึ่งจะทำให้ภาคการเงินมีความแข็งแกร่งขึ้น ธนาคารสหธนาคารและบริษัทเงินทุนที่รัฐบาลเข้าแทรกแซงใหม่จะไปรวมกับ บงล. กรุงไทยธนกิจ และบริษัทเงินทุน 7 แห่ง ที่ถูกแทรกแซงก่อนหน้านี้ สำหรับธนาคารแหลมทองจะควบรวมกับธนาคารรัตนสิน แม้ว่าการดำเนินการในครั้งนี้จะเป็นการเพิ่มสัดส่วนของรัฐบาลในระบบธนาคารพาณิชย์ขึ้นอีก แต่รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะหาผู้ร่วมทุนให้แก่ธนาคารรัตนสิน และจะแปรรูปธนาคารกรุงไทย และ บงล. กรุงไทยธนกิจเป็นสถาบันการเงินเอกชนต่อไป

ด้านที่ 8 การจัดหาเงินทุนเพื่อการปรับโครงสร้างสถาบันการเงิน

ที่ผ่านมากองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ได้ให้การช่วยเหลือสถาบันการเงินในการฟื้นฟูสถาบันการเงิน เงินที่กองทุนฯ ได้ให้กู้ยืมกับสถาบันการเงินต่าง ๆ บางส่วนจะถูกแปลงเป็นหุ้นทุนเพื่อเป็นการเพิ่มทุนให้กับสถาบันการเงินนั้น ๆ รัฐบาลได้ประกาศที่จะรับผิดชอบผลขาดทุนที่เกิดขึ้นกับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ อย่างเต็มที่ โดยจะเปลี่ยนเป็นหนี้สินของรัฐบาล ซึ่งเป็นวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้แผนการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจที่ได้รับความเห็นชอบจาก IMF และประเทศอื่น ๆ ที่เป็นสมาชิกกองทุนแล้ว และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในทุกประเทศที่มีปัญหาทางด้านสถาบันการเงิน โดยรัฐบาลได้เริ่มออกพันธบัตรแล้วสำหรับหนี้สินในส่วนนี้

ภาระหลักของการปรับโครงสร้างสถาบันการเงินนั้น ส่วนหนึ่งจะได้รับการชดเชยจากการฟื้นฟูของสินทรัพย์ เงินปันผลและดอกเบี้ยรับจากสถาบันการเงิน เงินที่ได้จากการแปรรูปเป็นเอกชน และการฟื้นฟูของเศรษฐกิจในที่สุด แต่อาจมีภาระที่เหลืออยู่จำนวนมากซึ่งรัฐบาลต้องแบกรับไว้ โดยในขั้นแรกรัฐบาลได้ตกลงที่จะออกพันธบัตร 500,000 ล้านบาท ส่วนสูญเสียที่เหลือจะตัดเป็นค่าใช้จ่ายของรัฐบาลในอีก 2 ปีข้างหน้า

จากการหารือร่วมกับ IMF รัฐบาลได้ประเมินภาระของภาครัฐในระยะปานกลาง หนี้สินภาครัฐของประเทศไทยมีจำนวนค่อนข้างต่ำตามมาตรฐานสากล แม้ว่าขณะนี้การประเมินภาระของภาครัฐในการปรับโครงสร้างสถาบันการเงินอาจยังไม่สามารถทำได้อย่างชัดเจน แต่เมื่อรวมภาระที่อาจเกิดขึ้นจากการปรับโครงสร้างทั้งหมดแล้ว จะเป็นผลให้หนี้สินภายในประเทศของ รัฐบาลไทยเพิ่มขึ้นอย่างมากใน 2 ปีข้างหน้า แต่หนี้สินของภาครัฐจะยังคงต่ำกว่าประเทศกำลัง พัฒนาและประเทศที่มีรายได้ระดับกลางอื่น ดังนั้น เศรษฐกิจประเทศไทยจะทรงตัวอยู่ได้ภายใต้ สภาวะที่ตกต่ำในปัจจุบัน และจากเงินที่คาดว่าจะได้รับจากการแปรรูปรัฐวิสาหกิจตลอดจนมูลค่า ของสินทรัพย์ที่ฟื้นตัวขึ้น

ด้านที่ 9 การเปลี่ยนแปลงกฎหมายและการกำหนดเกณฑ์ในการปฏิบัติ

รัฐบาลมีการเสนอการแก้ไขกฎหมายต่อรัฐสภา ในเรื่องต่อไปนี้

- การออกพันธบัตรรัฐบาลจำนวน 3 แสนล้านบาท สำหรับใช้เป็นเงินกองทุนชั้นที่ 1 และเงินกองทุนชั้นที่ 2 ในการเพิ่มทุน และรวมถึงการเตรียมจัดสรรค่าใช้จ่ายของรัฐบาล เมื่อ กองทุนฟื้นฟูฯ เกิดผลขาดทุน โดยการออกพันธบัตรเพิ่มเติม
- การแก้ไขกฎหมายการธนาคารพาณิชย์เพื่อให้สามารถจัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน (private AMCs) ได้
- การแก้ไขกฎหมายการธนาคารพาณิชย์เพื่อรองรับการควบรวมกิจการ รวมถึง การเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากร และข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2.6 ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ชะลอการให้สินเชื่อ

1. ภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของธุรกิจ และความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้ กอปรกับมูลค่าหลักทรัพย์ที่เสื่อมลง ทำให้ธนาคารพาณิชย์จำเป็นต้องระงับสินเชื่อรายใหม่ และ/หรือ เพิ่มเงื่อนไขการปล่อยสินเชื่อให้เข้มงวดมากขึ้น
2. ธนาคารพาณิชย์ประสบปัญหาหนี้เสียเพิ่มขึ้น และผลกำไรลดลงในช่วงเศรษฐกิจถดถอย ได้สร้างแรงกดดันต่ออัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง โดยเฉพาะในช่วงครึ่งหลังของปี 2540 ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถขยายฐานสินเชื่อได้มาก และต้องจำกัด การปล่อยสินเชื่อส่งผลกระทบต่อลูกค้าในทุกภาคเศรษฐกิจ แม้แต่ลูกค้าที่มีคุณภาพในกลุ่มของผู้ส่งออกด้วย

3. ธนาคารพาณิชย์มีปัญหาด้านแหล่งเงินทุน จากปัญหาความเชื่อมั่นของประชาชน การที่สถาบันจัดอันดับได้ลดอันดับความน่าเชื่อถือตราสารหนี้ต่างประเทศของไทย และธนาคารพาณิชย์ไทย ทำให้ความสามารถในการกู้ยืมจากต่างประเทศลดลง ธนาคารพาณิชย์จึงจำเป็นต้องจำกัดการปล่อยสินเชื่อมาก

4. ปัญหาความเชื่อมั่นสถาบันการเงิน และปัญหาหนี้ต่างประเทศ ทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องเลือกถือเงินสดหรือสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงไว้ในมือ (เช่น การให้กู้ระยะสั้นในตลาด R/P) แทนการปล่อยสินเชื่อ เพื่อสำรองไว้เพื่อถูกค้ำมาถอน และชำระหนี้ต่างประเทศ

5. ข้อจำกัดด้านแหล่งเงินทุน ในอดีตลูกค้าที่ไม่สามารถขอสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์จะสามารถพึ่งพาแหล่งเงินทุนอื่นแทน แต่ในปัจจุบันไม่สามารถทำได้สะดวกนัก เนื่องจากบริษัทเงินทุนได้ปิดกิจการไปมากกว่าครึ่ง โดย ณ สิ้นเดือนตุลาคม 2540 บริษัทเงินทุนที่ปิดดำเนินการ 56 แห่ง มียอดคงค้างสินเชื่อ 750.2 พันล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 11.5 ของสินเชื่อในระบบธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน) และมียอดคงค้างเงินกู้ยืมจากประชาชน 90.3 พันล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 2.0 ของเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน) ในขณะที่ตลาดหุ้นและตลาดตราสารหนี้ในประเทศซบเซามาก นอกจากนั้น การกู้ยืมจากต่างประเทศกระทำได้ยากขึ้น

ปัญหาด้านทุนเงินที่สูงขึ้น และปัญหาการจำกัดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มสูงขึ้น และปัจจุบันยังคงมีแรงกดดันให้ปรับตัวสูงขึ้นไปอีก

- มาตรการของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาภาวะตึงตัวทางการเงินในระบบเศรษฐกิจ

เพื่อแก้ไขปัญหาภาวะตึงตัวทางการเงิน ที่ทำให้ธนาคารพาณิชย์จำกัดการให้สินเชื่อแก่ลูกค้าที่มีคุณภาพนั้น ทางerkการกำลังดำเนินมาตรการดังนี้

1. ธนาคารแห่งประเทศไทยดูแลตลาดเงินอย่างใกล้ชิด และบริหารสภาพคล่องในตลาดเงินเพื่อกระจายสภาพคล่องที่มีอยู่ให้ทั่วถึงทุกสถาบันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม อัตราดอกเบี้ยระยะสั้นยังต้องอยู่ในระดับสูง จนกว่าภาวะตลาดเงินตราต่างประเทศ และค่าเงินบาทมีเสถียรภาพ

2. ทางerkการพยายามดูแลภาคเศรษฐกิจสำคัญ โดยเฉพาะภาคส่งออกให้ได้รับสภาพคล่องมากขึ้น โดยการเพิ่มวงเงินให้กู้ยืมเพื่อการส่งออกผ่านสถาบันการเงิน จาก 26,000

ล้านบาท เป็น 33,000 บาท ตั้งแต่ 30 ตุลาคม 2540 และได้ปรับเพิ่มสัดส่วนวงเงินสมทบของทางการจากร้อยละ 50 เป็นร้อยละ 60 (มีผล 14 มกราคม 2541)

3. สนับสนุนให้สถาบันการเงินของรัฐมีบทบาทในการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น โดยกำลังพิจารณาอนุมัติให้ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าสามารถปล่อยสินเชื่อให้แก่ผู้ส่งออกได้โดยตรง โดยไม่ต้องผ่านธนาคารพาณิชย์ดังเช่นในอดีต

4. ทางการจะได้เร่งรัดให้ธนาคารพาณิชย์เพิ่มทุนให้ได้เพียงพอ ซึ่งจะทำให้ธนาคารพาณิชย์สามารถปล่อยสินเชื่อได้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน